EKSİK PARÇA

CHRISTIAN BOBIN

MonoKL Edebiyat

MONOKL

Christian Bobin (1951-)

Eksik Parça

Fransız yazar ve şair Christian Bobin, kısa yapıtlar olarak nitelendirilebilecek birçok yapıt kaleme aldı. Şiir ve felsefenin yalın ve güçlü yankılarını edebiyatın tüm güçlerini seferber ederek yazıya döktü. Yapıtlarında küçük mucizeleri ve hayatın güzelliklerini yalvaçvari bir ses ile kurgu ile şiirsel söz arasında var etti. Özgün bir şair-yazar olarak Fransız edebiyatında kendine has bir yer edinmiştir. 1993 yılında "*Le Tres-Bas*" adlı yapıtıyla *Le Prix des Deux Magots*'ya layık görülmüştür.

Son zamanlarda en çok dikkat çeken yapıtlarından birisi Amerikalı büyük şair Emily Dickinson'ın biyografisini romansı bir havada ele aldığı ve onu Rimbaud'ya benzettiği *La Dame Blanche* adlı yapıttır. Adları tek bir yap-bozun parçaları gibi parıldayan diğer yapıtlarından bazıları ise şunlardır: *Une petite robe de fete, Souverainete du vide, Eloge du rien, Isabelle Bruges, L'inespérée, La plus que vive, Autoportrait au radiateur, Geai, Tout le monde est ocupé, La présence pure, Ressusciter.*

Yazarın Monokl'daki diğer kitapları:

Le Tres-Bas - Assili'li Aziz Françesko'nun Sırları: Alçakgönüllü Yaratıcı (2012 - Nisan)

MonoKL Yayınları

1- Ahmet Soysal
İlke Olarak Yaşam Üstüne Notlar ya da Mini-Etika
2- Jean-Luc Nancy
Demokrasinin Hakikati
3- Jean-François Lyotard
Pagan Eğitimler
4- Ahmet Soysal
Birlikte ve Başka I ve II
5- Thomas de Quincey
Immanuel Kant'ın Son Günleri
6- Jean-Luc Nancy
Tanrı, Adalet, Aşk, Güzellik
Dört Küçük Konferans
7- Emmanuel Levinas
Maurice Blanchot Üstüne
8- Michel Henry
Marx'a Göre Sosyalizm
9- Arthur Machen
Büyük Tanrı Pan - En Derindeki Işık
10- Sheckley, Clarke, Doyle, Asimov
Yamuk Bakan Öyküler (seçki)
11- Marguerite Duras
Yıkmak Diyor Kadın
12- Giorgio Agamben
Dünyevileştirmeler
13-Herve Le Tellier
Bar Sonatları

14- Alain Badiou
Felsefe ile Politika
Arasındaki Gizemli İlişki
15- Alain Badiou
Sonlu ve Sonsuz
16- Alain Badiou - Barbara Cassin
Heidegger. Nazizm, Kadınlar, Felsefe
17- Alain Badiou
Tarihin Uyanışı
18- Dionys Mascolo
Aşk Üstüne
19- Peter Sloterdijk
Derrida, Bir Mısırlı
20- Ahmet Soysal
İtkisel Mantık
21- Jean-Luc Nancy
Gitmek/Yola Çıkış
22- Giorgio Agamben
Dispozitif Nedir? Dost
23- Felix Guattari
Franz Kafka'nın Altmış Beş Düşü
24- Robert E. Howard
Almuric
25- Christian Bobin
Eksik Parça

MonoKL

"Mono Kurgusuz Labirent"

YAZININ HAYALİ

ile

HAYALİN YAZISI

MonoKL Yayınları
Kuloğlu Mah. Gazeteci Erol
Dernek Sk. No:14 D:4 Taksim
Beyoğlu - İstanbul
e-posta: editor@monokl.net
www.monokl.net

Christian Bobin
Eksik Parça

Yapıtın Özgün Adı:
La Part manquante

© Editions Gallimard, 1994
© Monokl Yayınları, 2011

Birinci Basım: 2012 Nisan
Yayına Hazırlayan: Murat Erşen - Volkan Çelebi
Düzelti: Monokl Atölye
Kapak Tasarım: İzzet Memati
ISBN: 978-605-62850-7-3
Sertifika Numarası: 22834

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Monokl
Baskı ve Cilt: Bayrak Matbaacılık
Davutpaşa Cd. No:14/2 Topkapı İstanbul

CHRISTIAN BOBIN

EKSİK PARÇA

Fransızcadan Çeviren: Işıl Yüce

MONOKL

İçindekiler

EKSİK PARÇA	11
YEŞİL GÖZLÜ BALİNA	19
HAVANIN ÇİÇEĞİ	27
MAZGAL DELİĞİ	35
ASLA UYUMAYAN	43
TANRI'NIN VARLIĞINI KANITLAYAN KIRINTILAR	51
AYLAK DÜŞÜNCE	59
SES, KAR	67
KİRLİ SÖZ	71

ÖZÜR MEKTUBU 77

YAZAR 83

EKSİK PARÇA

Yalnız bir kadın. Lyon Part Dieu garının bir salonunda. Tüm bu insanların arasında, sanki bir odada inzivada. Dünyanın orta yerinde yalnız, Fra Angelico resimlerindeki bakire gibi: bir ışık küresinin içinde korunmuş. Bahçelerin parlaklığından gözleri kamaşmış. Yalnızlar mıknatıs gibi çekerler bakışları. Onları görmemek olanaksızdır. Baştan çıkarıcıdırlar. İlgi çekerler, önünüzden uzaklaşıp giden kişiden gözlerinizi alamazsınız bazen. Yalnız bir kadın, plastik bir sandalyede oturuyor. Kucağında dört ya-

şında bir çocukla, yalnızlığını inkar etmeyen, yalnızlığı engellemeyen, yalnızlık beşiğinde kral olan bir çocukla beraberken yalnız. İşte böyle görüyorsun onu bir anda. Yalnızlığını bozmayan bir çocukla, yalnızlığını güzellik ve iyilik doruğuna taşıyan bir çocukla birlikteyken yalnız. Genç bir anne. Onu gördüğünüzde, tüm annelerin böyle, genç kızlıklarından beri, sessizliğe bürünmüş, ressamın parmaklarının arasındaki ışıktan giysi gibi olduğunu söylersiniz. Küçük kız kardeşler, küçük kızlar. Bir çocuk gelmiş onlara. Bahçelerin tazeliğiyle gelmiş. Kan odasının içinde gelmiş, akşamın getirdiği bir cümle gibi. Onların düşlerinde canlandı. Onların bedenlerinde büyüdü. Yorgunluk, dinginlik ve umutsuzluktu taşıdığı. Çocuk geldi ve çocukla birlikte çiftin sonu da geldi. Kötü kavgalar ve kaygılar. Uyku yasaktı, çiftin odasına düştü ince gri bir yağmur. Doğru olarak öne sürülenin tam zıddı bu durum. Sen olan doğru olandır daima. İlk çocuk geldiğinde çift de biter. Aşıklar çifti, biricik kalbin efsanesi. Çocukla birlikte genç kadınların yalnızlığı başlar. Çocuğun ihtiyaçlarını yalnız anneler bilir. Onu kollarının gizemine almayı yalnızca

onlar bilirler. Sonsuz düşünce onları çocuğa doğru yöneltir, aralıksız. Bedenin bakımına özen gösterirler ve sözün de. Doğa nasıl özen gösterirse Tanrı'ya öyle özen gösterirler çocuğun bedenine, sessizliğin karı sarması gibi. Beslenme var, okul var. Parklar var, yapılacak alışverişler, pişirilecek sebzeler var. Kimse sizden asla hoşnut değildir yine de. Genç anneler görünmeyenle ilişkidedir. Görünmeyenle ilişkide olduklarından genç anneler görünmez hale gelirler, her şeyden anlarlar, ama hiç bir şeyde usta değildirler. Erkek neler olup bittiğini bilmez. Hatta görünmezden hiçbir şey görmemek erkeğin işlevidir. Yine de gören erkekler de var ki onlar biraz farklıdırlar diğerlerinden. Gizemcidirler, şairdirler ya da hiçbir şeydirler. Tuhaftırlar. Mevkilerinden düşmüş halde. Kadınlara benzerler. Kendilerini sonsuz aşka adarlar. Başkanlık ettikleri bayramlarda yalnızdırlar. Sevinçte güçlükte olduğundan çok daha fazla sıkıntılıdırlar. Bir erkek için bir çöküş, tam bir başarısızlık olan şey bir kadın için çok sıradan günlerin sıradanlığıdır. Prensin eğitiminin peşindedirler. Çocuğa kendilerini besin olarak sunarlar, parlak, kesici, beyaz süt dişlerine. Çocuk gittiği zaman onlardan

geriye hiçbir şey kalmaz. Kötü anneler, bunun farkındadırlar ve bu yitimi geciktirmeye çalışır, saatleri uzatmaya çabalarlar, ama yitim onlardan daha güçlüdür. Hayvanlar yavruları tarafından yutulmaya izin verirler. Anneler çocukları tarafından terk edilmeye izin verirler ve yokluk gelip yutar onları. Adeta bir yasadır, bir yazgıdır, kimsenin öngöremediği bir kehanettir bu. Nankörlük, kendi bunaması içinde eksiksiz, tamamlanmış, kendi son noktasına götürülmüş bir eğitimin belirtisidir. Tüm bunlar gelir akla, Lyon Part Dieu garının büyük salonunda, annenin ve oğlunun yanında otururken. Fra Angelico da gelir çokça akla, kokulu bahçelerin dinginliği, peygamberlerin boğazındaki kum fırtınası, İncil'in sayfalarının içindeki çılgın otlar gelir akla. İsa'nın yüzü güzeldir, hırçınlığa rağmen, sövgüye rağmen sizin yanı başınızda daima kalacak olanın, hiç gitmeyecek olanın aşk dolu çehresidir bu. Ama yine de açık seçiktir ve asıl yüz değildir. Güle benzeyen zaman içinde, daha güzel bir yüz titreşir, saydamlıktan zayıf düşmüş bir yüz, ışığın yayıldığı bahçeleri ve Tanrı'yı doğuran küçük kızın ve annenin yüzü titreşir. Eğer zeka, düşüncenin o en narin çiçeği resmedil-

mek istenseydi, hangisi olursa olsun genç bir annenin yüzü alınırdı. Aynı şekilde her aşkın ıstırap verici, eksik ve koparılmış yanını söylemek gerekseydi de. Bu genç kadına bakarsınız. İncil'deki çıplak ayaklı kadınları görürsünüz bu kadında, sokaklarda acele edenlere benzerler. Dünküler de şimdikiler de. Kocaları vardır. Bu sanki hayat içindir, kaçmak istemedikleri önemsiz bir şeydir. Sevenleri var. Adeta aynıdır, ebedidir, bir seçim, evet, ama zorunlu, seçilmemiş bir seçim. Küçük kızlara Tanrı'nın var olduğu ve onlarla aynı göz rengine sahip olduğu öğretilir. Onlar da inanırlar. Beklerler. Beklerken, yaşama zamanını geçirmek için, sabırsızlıktan ya da anneleri gibi yapmak için evlenirler. Bu günden itibaren çekip gider Tanrı. Evi boşaltır, artık zevkine göre yemek ya da sessizlik bulamayan biri gibi. Sonsuza dek gider. Uzaklaşırken, kızların kendisinden umduklarını bırakır. Bu engin bir bekleyiştir. Kimsenin cevap veremeyeceği bir bekleyiş. Burada bir bunama haline yaklaşır insan. Genç kadınların bu aşık bekleyişinde, yokluğun saflaştırdığı bu tutkuda, çılgınlığı andıran bir şeye dokunursun. Aşkın bu üzgün topraklarında hiçbir erkek tehlikeye atılmaz. Hiçbir erkek

sessiz söze yanıt vermeyi bilmez. Erkekler yanı başlarında her zaman bir şey tutarlar. Yıkıntıların içine dek, bir kesinliği ellerinde tutarlar –ceplerinin derinlerinde bilye taşıyan bir çocuk gibi. Onlar beklediği zaman, belirgin bir şeydir bu. Bir şey kaybettiklerinde tek bir şey kaybederler. Kadınlar her şeyi umarlar. Her şey mümkün olmadığından tek bir seferde kaybederler onu –aşkın eksikliğinden zevk alma hali gibi bir şey. Artık inanmadıkları şeyi beklemeye devam ederler. Bu bekleyiş kendilerinden daha güçlüdür. Her düşünceden daha güçlüdür. Bu gecede ortaya çıkar çocuklar. Çocukluk kaynakları işte bu yoğun umutsuzluk içinde doğarlar. Çocuklar bir ten evidir. Kendinin en yükseğine çıkartırsın onu. Olan bitene bakarsın. Çocuğun bu ruh evinin büyümesine eşlik edersin, oradan geri dönüş olmaz. Gün ortasında bir gizemdir bu. Tam da size ait olmayan, hiç kimsenin olmayan bir hayatta yaşamanın gizemidir. Kocası uzaktadır şimdi. Karşılaştıkları andan daha da uzaktadır. İlk gelişinden daha da uzaktadır. Çocuklar vardır, koca vardır, yaşlı çocuk, fazladan çocuk. Aynı zamanda sürülecek, geçirilecek yaşamlar vardır ama hiçbiri sizinki değildir. İncil'de yazdığı gibi,

Filistinli genç kadınlar, dün, şimdi: zamanın tozu dumanı içinde, günlerin eski altını içinde Tanrı'yı bulurlar. Başını yıkarlar, ona ninniler söylerler, onu beyaz ketenle sarıp sarmalarlar. Şarap ve çavdarla diriltirler onu. Beklerler. Ne beklediklerini kimse bilmez. Aşk evden kaçar, bir gözyaşının ışığında ya da delice bir gülüşte onu yeniden bulurlar. Gerekirse onu icat ederler. Bazen gidip onu dışarıda ararlar. Gözlerindeki saf gökyüzünü yayarlar dünyanın üstüne. Sevenleri alırlar. Ama hiçbir aşk aydınlık bakımından onları çocuğa yönelten sevgiye yaklaşamaz. Tanrı tarafından boşaltılmış yere başka kimse gelemez. Hayal kırıklığına uğramış, gerçekleşmemiş, yerine getirilmemiş sözün çocuğu kadar sevilmeyecektir kimse onlar tarafından. Yanınızda oturan genç kadın çocuğu dizlerine yerleştirmiş. Ona her şeyden bahseder ve hiçbir şeyden bahsetmez. Gelip geçenlerin homurtusu ve uğultusu arasında sonsuz ve kesintisiz konuşmasını sürdürür. Baksana, satın aldığım kazak çok pahalı, başka bir mağazada yarı fiyatına gördüm, neyse ben memnunum, çikolata ister misin?, dinle, şimdi tam trenlerin altındayız, çıkardıkları gürültüyü duyuyorsun ya, tren geçiyor işte, bir saat bekleyeceğiz,

üşümedin değil mi, kapüşonunu takayım, sonra da seni bir güzel yiyeyim, hazinem benim tatlı balığım, aşkım, aşkım. Tek bir solukta, aşıkların, canlıların ve ölülerin diyaloglarını, yalnızlıkların uçurumundaki diyalogu kotarıveriyor. Çocukların kadınlardan doğduğu sanılır. Oysa kadınlar kadınlardan doğar. Erkeklere iş kalır, işe duyulan aşırı düşkünlük, kariyerler ve savaşlar kalır. Geri kalan erkeklere kalır. Lyon-Part-Dieu'nün rüzgarlı salonunda Fra Angelico tarafından resmedilmiş bu genç kadına bakar kalırsın. Bir aşkın tehlikesi olmadan hafiflik içinde bakarsın ona. Bir kadına tutulmak için, onda bir çöl, bir yokluk; sıkıntı ya da keyfi çağıran bir şey olması gerekir. Ne sizin ne de onun bildiği, yanmamış bir yer, hayatında el atılmamış, zarar görmemiş bir yaşam bölgesi olmalı. Algılanabilir oysa, derhal algılanabilir. Ama durum bu değil, algılanmıyor işte. Bu genç kadın tamamen çocuğuyla meşguldür, coşkun, eksiksiz bir aşkla çevrilidir. Ancak aşktan tamamen yanmışsa aydınlanacaktır, ve onun yüzü, gününüzün kalan kısmını, trene binmeden önce, ölmeden önce öldürmeniz gereken tüm bu zamanı aydınlatmaya yeter.

YEŞİL GÖZLÜ BALİNA

Böyle başlar, daima böyle başlar, kitaplarla başlar. İlk kitaplar, okumakla geçen ilk mucizevi geceler, kızarmış gözlerle, kalbin çarpa çarpa. Okuma hayatın içine çok geç girer: altı yedi yaşlarına doğru, sonsuzun bitişinden sonra. Okumayı öğrenmeden önce, dünyayı heceleyen sesleri, yakınların sesini, kan kumlarının üstündeki canlı suyun mırıltısını dinlersin. Okuma, bu ilk çocukluğa, kelimelerin asla eksik olmayacağı bu aşkın kıyısına götüren bir yokluğa neden olur. Rahlenin arkasındasın.

Öyle berrak bir ses dinlersin ki, daha iyi duyabilmek için nefesini tutarsın. Karanlık gecede dingin sesi dinlersin – içinde bir kederin yavaş yavaş, itiraf edilemez, mutlu bir uykuya daldığı cümlesiz bir söz gibi. Bir yaşın vardır. Bir adın vardır. Sizi bekleyen bir hayat vardır. Sizin için yaratılmamış, kimse için yaratılmamış bir hayat. Sizi bekler. Sekiz yaşındayken bu tip şeyleri tahmin etmekte üstüne yoktur ama seçim yapması gerekecektir. Ya Tanrı'yı ya boşluğu, işi ya da işsizliği, umutsuzluğu ya da sıkıntıyı seçmek. Ama şu işe bak ki, şimdi de başka bir şey buldun, kitapları, kitaplarla birlikte seçim yapma işi de biter, her şeyi alırsın. Okuma, karşıtı olmayan yaşamdır, esirgenmiş hayattır. Çarşafların altında okursun, günün altında okursun, bu bir direnişe benzer, bir kaçak okuma, bol rüzgarlı okuma. Sekiz yaşında adaları, hazineleri, ormanları seversin. Beyaz balinayı da. Gece mavisi suların tertemiz balinasını. Onu seven kişi onu öldürmek ister. Bu bir denizcidir. Onu öldürmek için arar, dünyanın her yerinde onu arar. Çocuklar da denizciler gibidir: gözleri nereye çevrilse, o yer uçsuz bucaksız. Kitapta ilerlersin, hikayenin derinlerine. Hayatının en aydınlığında, kürekler

dolusu kara cümlelerin altına gömersin kendini. Bazen başını kaldırır bakarsın dışarıya. Şehri görürsün, okulu görürsün. Bunun bir çöl olduğunu söylersin, bunun bir çöl olduğunu görürsün, o zaman kitaba dönersin, beyaz balinaya –mürekkep gibi beyaz, kan gibi beyaz. Kışlarını okuma odasında geçirirsin. Sonsuz mevsimler, altın gibi harcanan akşamlar. Sözcükleri pencereden atarsın, bu inanılmazdır, hep daha fazlası gelir. Düzensiz okursun, nedensiz okursun. Okuma emir almaz. Kimse bu konuda sizin yerinize karar veremez. Bir aşkta ya da güzel havalarda olduğu gibi okumada da aynı şey geçerlidir; ne sizin ne de herhangi bir kimsenin elinden bir şey gelir. Kimseniz onunla okursunuz. Neyseniz onu okursunuz. Okumak kan anaokulunda kendini öğrenmektir. Kim olduğunu, yalnız başına icat ettiğin, unutulmaz bir bilgiyle öğrenmektir. Çocukluk sayfalarla çevrilir. Şimdi zor bir yaştasındır. Zordur çünkü yoktur. Artık yeniyetmelik dönemindesin, bu yıldızsız bir gecede olmaya benzer. Kitaplardaki esas kadınlara aşık olursun. Çıplak ellerine değersin, ruhun iç yüzüyle. Yanlarında yürürsün, karanlık gül bahçelerinde. Sözcükler mavi gökten koparlar.

Sayfanın üstüne ağır ağır inerler. Hafifliği, hırsı ve oyunu anlatırlar. Biricik aşkı, dünyevi aşkı anlatırlar. Tanrı'yı, melekleri ve uçsuz bucaksız doğayı içeren bir aşktır bu. Ufacık tefeciktir. Bir serçenin boğazında durur. Basit bir insanın yüreğinde uyur. Saf havada alev alır. Eksilen ya da taşan hava gibidir. Sevgilinin saçlarındaki, ensesindeki buklelerdeki hava gibidir: kendi sonsuzluğunun üstüne sınırsızca sarılmıştır. Uzaktan gelen bir aşktır. Dipsiz bir yalnızlığın dibinden, ve hatta çok daha uzaktan, azalmayan bir zevkin bilgisinden gelir. Uzaktaki bu aşktan başka bir aşk yoktur. Tek bir aşk vardır yalnızca, hani derler ya: tek bir yasa vardır, herkes için aynı, her varlığın kalbinde tek bir yokluk, acıda olduğu gibi sevinçte de aynı yokluk vardır. Kitaplarda öğretilen budur, şöyle demek ister "sizi seviyorum". Önce "ben" demek lazım. Bu zordur. Tıpkı ormanda kaybolmak gibi, yollardan uzakta, hastalıktan, kişiliksiz yaşamlar, öldürülmüş yaşamlar hastalığından çıkmak gibidir. Sonra "siz" demek gerekir. Acı yardımcı olabilir –bir mutluluğun acısı, kıskançlık, soğuk, kandan camın üstündeki bir mevsimin saflığı. Bir anlamda "siz" demeye her şey yardım edebilir, dolup taşan yoklukta,

gözlerinin önünde eksik olan ve orada bulunan her şey. Son olarak "seviyorum" denmesi gerek. Zamanların sonuna doğru, bu yalnızca o olmamak şartıyla söylenebilir belki. Son harf dilsizdir, soluğun içinde silinir gider, sayfanın üzerindeki mavi hava gibi, boğazın içinde yiter gider. "Sizi seviyorum". Özne, yüklem, tümleç. Kitaplardan, sessizliğin dilbilgisi, ışık dersi öğrenilir. Bunu öğrenmek zaman alır. Buna ulaşmak için çok zaman gerekir. Maceraya atılırsın. Bir kitabı kollarına alır ve ardından terk edip onu bir sonrakine gidersin. Kitaplar tozdan yapılmıştır. Kitaplar yelden yapılmıştır. En değerli düşlerimizden yapılmıştır kitaplar: toz ve yel. Orada yol alırsın, onları kat edersin. Onları unutursun. Bazen başka türlü olur. Bazen kitabın yanı başında, ateşin yanı başında kalırsın. Bazen her şeyi tek seferde, tek cümlede bulduğunu bilirsin. Sizi pek de ilgilendirmeyen bir cümledir bu. İhmal edilebilir ve sizi bir anda ta ömrünüzün sonuna taşır. Uzun zaman içinde gelecek bir şeyi söyler. Mortsauf Kontesi tarafından Balzac'ın bir kitabında söylenmiştir. Bugün onu yeniden bulmak artık mümkün değildir. Bu önemli de değildir. Ondan ışığın altında ezilen bir anı saklarsın. Bu çılgın

aşka dair bir cümledir, bir kar tanesine benzer. Bir çölden ötekine geçen, dünyanın çölünden, evliliğin çölünden, sıkıntının ve tutkuların çölünü peş peşe geride bırakan bir kadının hikayesidir. İşte bu kadın geçer de geçer. Sonunda çölün en ucunda çekip gider. Mutluluktan daha üstün bir şey içinde ayrılıp gider. Hiçbir şeyin tüketmediği, hatta acının bile tüketmediği bir acı içinde. Sonunda inanılmaz bir şey oluyor, aşktan ölüyor, beyaz balina, yeşil gözlü kontes. Bu ölümün gürültüsüdür her şeye karar veren. Bu gözlerin tatlılığı, yumuşaklığıdır her zaman gelmeye söz veren. Yazmaya başlarsın. Yazar olmak için yazılmaz. Her aşkta eksik olan bu aşka sessizlik içinde kavuşmak için yazılır. Vahşiye, hatalı konuşana, berrağa kavuşmak için. Basit bir dille yazarsın. Aşk, şarkı ve dil arasında hiçbir ayrım yapılmaz. Şarkı aşktır. Aşk bir nehirdir. Bazen kaybolur. Toprağa batar. Bir dilin yoğunluğu içinde akışını sürdürür. Orada burada yeniden görünür, yenilmez ve bozulmaz. Mortsauf Kontesi'nin önündeymişsin gibi aşkın önündesindir. Onu çağırmak isterdin. Ona sıkı sıkı sarılmak isterdin. Onu o kadar seversin ki öldürecektin az kalsın. Onu çağıracaktın ama harika bir mevsimde, iki

yanı ağaçlıklı bir yolun derinliklerine kaçtı. O halde yazarsın. Çöle geri dönersin, orada bir kaynak bulmak üzere. Bu yazarken gelir. Her şeyle karışmış bir duygu, yağmurla karışmış yapraklar gibi. Bir sevinç gelir ve bizi mutsuz kılar. Çocukluktan yükselen ve oraya geri dönen bu şarkıdan gelir bize. Onu dinlemek için yazıyorsun. Yeşil gözlü balinanın saf mı saf şarkısını dinlemek için. Geçip giden rüzgarı, yanan gülü, ölen aşkın şarkısını söylüyor.

HAVANIN ÇİÇEĞİ

Gökyüzüne çok yakın bir binada yaşayan bir çocuk bu. Bu tarz binalar yoksullar için yapılır. Harap bir gökyüzü, gri yığınlar. Grenoble şehri. Binaların bakış açısından bakarsan burası herhangi bir yer olabilir. Çocuk altı yaşında, gözleri kül grisi. Şehir parkına gidersiniz onunla. Hayali olmayan bir alandır burası, kahverengi topraklı. Gökyüzü, sanki üstatların tuvallerinin fonundaymışçasına gelip geçenlerin etrafında beliriyor. Geniş bir gök, avuç avuç alı-

yorsun ondan. Çocukla oynuyorsunuz. Tedbirsizce, nasıl gerekiyorsa öyle. Çocuklarla arkadaşlığı seviyorsunuz. Neden sevdiğinizi de pek bilemiyorsunuz. Yaşamınızda bir sürü süreç var. Zamanın içinde bir sürü karışık su var. Çocukluk, gündüzün nehrinde derin bir akım gibidir. Oraya sık sık geri dönersiniz, bir sürü yokluktan sonra kendinize yeniden dönüşünüz gibi. Öyle çocuklar var ki onlar hakkında tek laf edemezsiniz. Örnek ailelerde büyümüşlerdir. Onlardan aldıkları bilgiyle büyümüşlerdir, hiçbir şeye şaşırmazlar. Bekleyişte gibidirler, engellenmiş halde. Onları uzaktaki bir bulut gibi görürsünüz, ortaya çıkması uzun yıllar alacak fırtına gibidirler. Sonra bu küçük sürü var, bu çocuklar sizin hafta sonlarınızı istila ederler. Üç dört evin çocukları onlar. Sizi çağırırlar. Yapabilselerdi her gün çağırırlardı. Peki bugünkü program ne? Çok basit, oraya buraya gidilecek. Ormanda gezintiye çıkılır. Sokaklarda kaybolursun. Bir parkta sürtersin. Hayvanlara ot, meleklere ışık verirsin. Bir gün bir gölcükte boğulursun. Başka bir gün bir ateşe eğilirsin. Bir kedi gibi alevleri altüst edersin. Sonra başka bir yere doğru yeniden yola çıkarsın. Asla aynı yerde kalmazsın. Hayata, mekana ve

zamana dair her şeyi kaplarsın. Sanki aynı anda her yerdesindir, var olan her şeyle karşılaşabilecek gibi. Çocuklukla oyunu yeniden keşfedersiniz. Oyun aracılığıyla havanın beşiğinde sonsuzluğu uyandırırsınız. Zaman çocukların avucunda bir kalem gibidir. Hafif ve beyaz, kendi üstüne kıvrılmış. Çocuklar kendi ellerinin çukurunda fısıldarlar ve onlarla birlikte ışık tüyünün uçuşunu izlersiniz –saat saat, sayfa sayfa. Çocukların hizmetinde, aynı şekilde yalnızlıkta da, sayısız var oluş, hayranlık keşfedersiniz. Hayranlık ölümün unutulması değildir, ama acı ve karanlık gibi, geri kalan her şey gibi onunla dolmaktır tepeden tırnağa, onu seyretme kapasitesidir: ilk defa başa gelen yanmanın, öncesiz bir bilginin tazeliğinde. Çocukluk kuralsızdır, yasasızdır. Orada her şeyi kendiliğinden icat edersin, her seferinde. Dünyadan mahrum, buğdaydan mahrum, yumuşak tenden ve her şeyden mahrum kendine ait ilk bilgide Tanrı gibisindir. Olanın içinde eksik olanı görürsün. Gülüşün içinde eksik olanla buluşursun. Kül grisi gözlü çocuk sizden uzaklaşır. Oyunlar için ayrılmış köşeye çekilirsin. Bir demir parmaklığın arkasında güçlü, koyu renklerde dört metalik konut. Bir yapıdan

ötekine geçiyor. Dikkatle çalışıyor. Bazen duruyor, duruyor ve her şey de onunla duruyor. Zaman, yıldızlar ve havada asılı tozlar. Sonra başka bir yöne hareket ediyor. Kollar arkada gergin, güvercinlerin peşinden koşuyor. Sessizce yaklaşıyor, sonra hızla atılıyor kuşa doğru, kuş uçuyor ve biraz daha uzağa konuyor. Her şey yeniden durur, birdenbire. Rengini kaybetmiş gözler ve ağırlığını yitiren dünya. Yeniden hareketleniyor ve başka oyunlar uyduruyor. Issız dünyada düzinelerce oyun. Ve her şeyin anlık kesilmesi devam ediyor. Tüm kapıları açıp eşikte öylece kalakalacak biri gibi. Bir düşünce onunla birlikte hareket ediyor. Bu, formüle edilemez bir düşünce. Bu düşünce çok yaklaşırsa onu felç eder. Bu anlarda onun yüzüne bakarsınız. Mevsimlerin geçişi, ölümün yaklaşması, ve bir düşe daha da derinden erişme: her şey bir yüzün göğünde görmeye adanır. Gri kül rengi gözlerin kendi kendine şöyle konuştuğunu duyarsınız: Kendinin, benliğin yok olması çok yakın, dünyanın da. Yokluk çocukta doğal bir cazibedir. Çocuğun derin doğasındadır, ışığın Tanrı'nın cevherinde olması gibi. Gökte binlerce gök vardır. Gün içinde binlerce gün vardır. Kendini kay-

betmemek için görecek çok şey var. Çocuk yollarda koşar durur. Tüm nehirlerden geçer. Bakışının başıboşluğu sonsuzdur. Dalgınlığı çaresizdir. Ona yaklaşanı kötü bir hale sokabilir. Onları en uç şiddete dek sürükleyebilir. Düşündüğün neyse. Gerçekten de buna dikkat etmeyebilirsin. Sana bin kere söyledim. Çocuğa çok söylenir. Büyümesi için zorlarsın onu, onu yaşın tekdüzeliğine itersin. Onu çevreleyen sözde, onun ölümüne duyulan arzuyu yakalar, bir terk edişin pek de karanlık olmayan hülyası. Boş sözün üzerinde etkisi yoktur. Düşlerinden kayar gider. Yere düşer, oyuncaklarından daha kırılgandır. Zaten dinlemez. Zaten orada değildir. Gözlerinin onu götürdüğü her yerdedir. Hayatta çok erken olan çok geçtir. Hayatta çok erken olan, sondur. Tüm hayat onun yitip gitmesine yazgılıdır, bu başlangıçtan beri, şafaktan beri böyledir. Çocuk gördüğü şeyin içinde kendi kaybolusunu önceden sezer. Saatlerini yöneten bu bozulup yok olma ilkesini bozmaz o. Onu hızlandırır. Geçenle birlikte geçer. Her şeye karışır. Gördüğü şeyin içinde kaybolur. Çocuğun yokluğu yalnızca varlığının en saf adıdır belki de: yüreğinde daldan dala atlayarak, hem böceklere hem

yıldızlara hem ölülerin yüzlerine hem ağaçların yapraklarına dokunur. Gri kül rengi gözlü çocuk size doğru geri gelir. Oyunlarından nefes nefese kalmış sizin yanınızda oturur. Size okulundan bahseder. Bir işten söz eder gibi konuşur. Haklıdır da, çünkü iş, olmayı seçmediğin yerde olmak, kendinden ve her şeyden uzak olmaktır. Çocuksu söz bitmez tükenmezdir. Bir fikrin içinde asla sönmez. Hava ve düşünceden sarhoş olmuş bir halde dünyanın bir ucuna gider. Dayanıklı ve boş bir sözdür. Kendini duyurduğu anda unutulur gider –içilen havaya yenen göğe benzer. Hafiftir, çok hafif. Çocuğa daha sonra ne yapmak istediğini sorarsınız. Ve bu ışıksız bir sorudur, çünkü içindeki çocukluğun sonuna geldiğini ve yorgunluk çağına girdiğini varsayan bir sorudur. Çocukluğun sonunun tarihi yoktur. Ölüm erişir o kişiye ama gözden kaçar, fark edilmez. Hayattaki en büyük bilmecedir, ışıltısı son ana kadar saatlerce sizi hayran bırakan bir yıldızın kayboluşu gibi. Size çok hızlı cevap verir: ben durduracağım insanları. Bu sözü söylendiği gibi duyarsınız, tüm anekdotlardan kurtulmuş olarak. Onu şimdide duyarsınız. Çocuklukta gelecek zaman bulunmaz. Ne çocuklukta ne uykuda ne

de aşkta bulunur. Hayatta ne gelecek ne de geçmiş vardır. Sadece bugün vardır, sadece şimdiki zamanın sonsuz bir kanaması. Tanrı bekleyişi başlı başına Tanrı'dır. Sadık olmayan düşünce, aşkın çoktan bittiğinin resmidir. Aynı şekilde çocuğun sözü de: İnsanları durdurur daha şimdiden, sizi durdurduğu gibi, bu şekilde kendinde zamanın akışını, dünyanın çarkını kesmiş olur. Şehir parkından çıkarsınız. Onunla birlikte sokaklara çıkar, havanın çiçeklerini koklarsınız. İşte binaların önüne geldiniz. Onu orada bırakırsınız. Yıllardır artık görmüyorsunuz onu. Bazen aklınıza gelir. Bu cümlesiz bir düşüncedir. Bu düşünce sıkça aklınıza gelir, her tür insan için. Dokunulmaz yalnızlıklarında bir kelimeyle onlara dokunmak, onlara yazmak hevesi gibi. Elbette bunu asla yapmazsınız. Bu bir hatadır, ama bunu asla yapmazsınız ve sözünün, çocukluğunun ve gözlerinin, her şeyin kendisinden kaçıp kurtulduğu kişinin gri yığınların içinde uzaklaşmasına izin verirsiniz.

MAZGAL DELİĞİ

Bu yazı yazıldığı sırada hep onunla yaşarız. Şimdiden Üç yıl oldu. Ya da yedi yüz yıl da denebilir. 1250 yılında doğdu. Kitabı yüzünden yakıldı 1310 yılında. Kitabında mavi gökyüzünden başka bir şey yoktu. O çağda Avrupa'daki tüm yolları arşınlamış şu kadınlardan biriydi. Göçmen kuşlar gibi sürüler halinde dolaşıyorlardı. Kuzey'de Rhenanie ve Baviere bölgelerinde göründüler: Aşk dolu ani bir çiçeklenme, gri ovaların üzerinde aydın-

lık yüzlerden bir yağmur, ölü dünyanın üstünde kırk yıllık bir şafak. Bunlar parçalanmış kadınlar, yedi iklim dört bucaktan kadınlar. Gitmekten başka kaygıları olmadan gidiyorlar. Orada yürüsünler ve mavi havayı tatsınlar diye yeryüzü emanet edilmiş onlara, sadece bir zamanı, tüm zamanlarını alacak bir zamanı tatmaları için körpe ışık emanet edilmiş onlara. Açlıkla, yoklukla ve hiçbir şeyle besleniyorlar. Ateşle besleniyorlar. Babalarının bahçesine giriyorlar, kimsenin bilmediği, kimsenin vermediği şeyi çalmak için: tüm sevgilerden daha güçlü sevgi, bütün bir yaşamdan daha uzun bir sevgi. Elbiseleri solmuş, sözleri parça parça. Aceleyle yazıyorlar. Bir ot ambarına, yasla dolu bir kaç altın sözcük sokuveriyorlar. Mürekkep hokkasından uzakta dururlar, berrak havada, seslerinin nehri avare dolaşır, ses etmezler. Tanrı dedikleri, tüm ışıklardan daha büyük akılsal bir hızdır, belirmeden önce boğazlanan bir düşünce, yumuşak tende hızla yükselen bir zevk hali. Şeytan dedikleri, o da aynıdır aslında. Kendilerine hizmet edebilecek sözcüklerden, onları dinlendirebilecek sessizlikten ileridedirler. Onlar azizdir, eğer aziz olmak hiç olmaksa. Azizdirler onlar, eğer aziz olmak yeryüzü-

nü unutulmaz bir aşkla sevmekse, ölümün kıyısındayken, tam her şeyi kaybetmek üzereyken. Hem evlilikten hem kiliseden kaçarlar, gündüzden olduğu gibi geceden de. Onlara deli denir. Bir manastırda kodese atarlar onları, bir maneviyatın içine gömerler ama hiçbir işe yaramaz. İçlerinden bazılarını yakarlar, tıpkı masanızın üstünde sürünen kitabın sahibi gibi, yedi yüz üç yıldan beri. Sözcükler korun içinde teni takip etmediler. Sözcükler ışıktı. Işığı ateşte yakmayı beceremediler. Elbise bir anda alev aldı, sonra göğüslerinin yumuşak ve yuvarlak teni, sonra tenin altındaki kemikler. Sözcüklerin kuşu bir saniye kımıltısız kaldı, ancak ürperebildi, ışık tüyleri altında güç bela bir titreyiş. Kitabın kuşu külün altında el değmemiş olarak kaldı. Kopyaları ele geçirilmişti. Derhal yeniden kopya edildi. Bir kitabı yeniden kopya etmek uzun sürer. Bu çocuksu bir sabır, büyük bir kendini unutuş gerektirir. Kopyalayanlar da aynı öfkeyi çekiyorlardı üzerlerine. Yine de yazıyorlardı. Ölümden daha sürekli, daha dayanıklı şeyler var, yaşamaktan daha aydınlık aşklar var. Kitap yavaş yavaş keşfediliyor. Üç yıldır yanında geziyor, ama henüz bitirilmedi. Seyahate götürülüyor, tercihen yaz güneşinde

açılıyor. Onu okumak için sanki bir büyüklüğü yeniden bulmak gerekiyor, bu büyüklüğe asla sıkıntı verici bir görev duygusuyla ulaşılamaz. Bu kitabı okumak için hiçbir zaman sahip olunamayacak bir saflık bulmak gerekiyordu adeta, sizi uzun yaz geceleri boyunca yoklayan nostaljik bir saflık dışında. İsere'de yeşil odanın içinde, birkaç kitap getirmişsin. Seçmek zor. Yakılmış kadınınki her zaman yanındadır. O kitap dayatır bunu. Hakkında konuşulması sıkıntı yaratan kitapları sayabilirsin. Bazıları var ki düşünce ve bilgiden tıkanmış. Tüm bu kitaplar, fikirlerin ölü suyunda kuma gömülmüş. Bunlardan bahseden insanlar size çok geçmeden katlanılmaz görünür. Hatta çok okuduklarında okumazlar: Bilgilerini güçlendirirler. Altınlarını artırırlar. Dile getirilemeyen kitaplar var, mor renkli gökteki ilk yıldız gibi ancak parmakla gösterilir. Bu kitap böyledir, boyun eğmez o. Cümleleri sizi zapt eder. Aydınlıktırlar, kör eden bir aydınlıkta. Sizi çabucak durdururlar, bir ya da iki sayfa sonra. Eteğinizi çekiştiren ve istediğini yapmazsanız sizi asla bırakmayacak bir çocuk gibi. Cümlelerin altı mürekkepli kalemle çizilir. İnatla yeniden yeniden okunur. Yazar eşliğinde, bir cümleyle sa-

atler geçirilir. Bu kadını nasılsa o haliyle görürsün, nasıl yaratıyorsa. Onunla birlikte büyüyen ve gölgeye boyun eğen güne bakarsın. Onunla birlikte sessizliğin içindeki sessizliği dinlersin. Tanrı'yla ilişkisi kaprisli bir aşıkla olan ilişkisi gibidir. Meselesi Tanrı'yladır, yalnızca onunla. Aşkını adlandırmak için, onu bildiği tüm dillerden ayırır. Onu cezbedebilmek için, tüm mücevheri, süsü takıyı kaldırır. Çok ağır bir giysiden kurtulur gibi kurtulur aklından. Işık nehrinde çırılçıplak yıkanır, büyük ışık nehri zamanın altında akar. Şeylerin bolluğu görmeyi engeller. Düşüncelerin uğultusu duymayı engeller. Her şeyi uzaklaştırır, tüm düşünceleri söndürür. O zaman görmeye başlar, o zaman duymaya başlar. Onun önünde aşk her yerdedir. Bir sessizliğin içinde aşkı sezinler. Bir bekleyiş içinde keşfeder onu, beklediğinin ne olduğunu, ne kadar beklediğini ve hangi saf sabırla beklediğini artık bilmeyen bu sonsuz bir bekleyiş oyunu içinde. Bazen de sabırsızlanır. Meleklerle pazarlık yapar. Aşkını çağırır, yalvarır, emreder. Onu çağırmanın tadını çıkarır ve aşkı onu şaşırmış halde yanıtladığında, bunun da tadını çıkarır. Benim sevgili efendim, ruhumun en yücesi, uzak-yakın, kanımın

pınarı. Dilin dibini eşeler, dünyanın ucundan cümleleri, prenslerin dilbilgisini ve kraliçelerin iç çekişini toplar. Tanrı'yı dilinin altına, kollarının arasına, teninin en küçük parçasına, alfabenin tüm harflerinin içine koyar. Aynanın önünde yalnız başına konuşur: sevdiğimle kıyaslanınca hiçbir şey çok güzel değil, altın sarısına kaplanmış ellerine bakınca hiçbir şey yumuşak değil. Alsın beni. İncitsin ve fırlatıp atsın ve hatta unutsun beni, aşkın karanlığına bular gibi, unutuşuyla örtsün beni, orada rahat uyuyacağım, her zaman bekleyeceğim. Yeni bir aşıkla gök benekli taze bir kalbin aldığı yarayı onaran kadınlar gibidir. Artık ne dediğini bilmez. Gülüyor. Dalın üzerine konmuş kuş gibi. Hiçbir şey söylemiyor, şarkı söylüyor. Şarkısından daha uzaklara uçuyor. Hiçbir mevsime, hiçbir çağa ait değil. Zamanın havasında olan şey havayla geçiyor, zamanla geçiyor. O geçmiyor. O okumaya hazır. Işıkların üstünde duruyor, kalbin kaynaklarına yakın. Avare ruhların zarafeti içinde. Bitkin kadınların sakinliği içinde. Sevilmek güzel şey. Bir gün ulaşmayı pek ümit etmediği yeşil adalara varmak gibi: bir başkasına ait gözler ve düşünceler. Onun sevdiği gibi sevmek daha hoş, yokluk içinde yolu-

nu şaşırmış bir aşkla, hiç kimseye ait olmayan bir aşkla. Yapraklarla bezeli odanın içinde kitabı açarsın. Bu sese denk bir ses hiç duymadın, yaz mevsimindeki her harika gün dışında. Bu kitapla günün içine dönersin ve kendinden uzaklaşırsın. Çağırana kapıyı açarsın. Elbisesi hafiftir. Adımları öyle yumuşak ki, kadını bir anda gözlerimizin en berrak haline, bekleyişin gizemine götürüyor. Bu kadını seversin. Neden seversin, bu belli, neredeyse çocuksu. Suyun üzerinde art arda seken bir taş gibi: onun sevdiğini seversin. Onun aşkla sevdiğini seversin –gündüz ve gece şarkı söyleyen güvercin. Pencereden, yaşamın karanlığında kitabın zayıf açıklığından giren ışık-kuşu seversin, eski şatolardaki şu dar pencereden: mazgal deliği.

ASLA UYUMAYAN

Sadece insan türüne özgüdür, bir şey olmadan her şeyi yapabilen olmak. Her şeyi yapmış olan, insan türüdür, eğitimleri, işleri, darbeleri. Şimdi de bir fabrikayı yönetiyor. Yönetmek sözcüğü tam açıklamıyor. İş ortamları diğerleri gibidir. Her yerde aynı basit, alışılmış yasa var. Her yerde yönetme, yok etme susamışlığı. O bu yasayı biliyor, ona boyun eğmeksizin. Çıkarların talaşlarını, bir işte herkese gerekli bayağılıkları üstüne çeken bir aşık gibidir. Görüyor ve geçiyor. Ona yaklaşan kişi tarafından

baştan çıkarılamaz. Ona yol gösteren gururdur. Ölçüsüz, yalnızca kendisi tarafından belirlenmiş bir gururdur bu. Yaşamın zarifliğini eksik etmeyen gurur, varolanın elinden kaçıp kurtulmanın gururu. O dünyanın içinde bir geometrici gibidir. Mesafeleri içgüdüsel olarak hesaplıyor. Merkezi ve çevreyi tanıyor hemen. Bir yerlere varıyor, söylenecek sözleri duyuyor çoktan. Nelerin olup biteceğini görüyor ve nelerin olmayacağını da. Her yere gidiyor. Hatırlı kişilere yaklaşıyor, ağır, güçlü adamlara. Onların masasına kabul ediliyor, sözlerinin içine alınıyor. Bu tip insanların çok yakınına yaklaşıyor, boşluğa eğilir gibi, içinde kaybolma riskini göze alarak. Ruhsal ölümün çok çok yakınından geçiyor, bir çocukluğun bitiminden. Deli bir gülüş, bir küstahlık içinde, son anda kaçıp kurtuluyor. Sonuncu saniyede, yeniden olmaktan vazgeçmediği şeye dönüşüyor: her şeye meraklı katlanılmaz çocuk. Av etini dert etmeyen tilki. Yarım tur dönüyor. Gülerek uzaklaşıyor. Bir hayatın içinde çok az gerçek olay var. Hayatta çok az gerçek var. Dünya onun hırsı için çok dar ve Tanrı yok; o zaman tüm zamanlardan geriye kalan zamanda ne yapmalı? Bugün bu fabrika var, yarın başka bir şey. Gö-

rebilenlere iş dünyasının eşsiz bir görüntüsünü sunuyor: bir bölge, alçak bir yüzey, göksüz bir arazi, umutsuz bir arazi. Plastik, çelik ve karton imal ediliyor. Fireler hesaplanıyor. Bu işte, hüküm süren sanayi, sanayinin büyük serüveni. Neyin yapıldığının artık bilinmemesi ve bunu yapmak için harcanan zamanı hak etmemesi, ve bunun daha da fazla yapılmasına ötekileri ikna etmek, günde sekiz saat, saatte sekiz yüzyıl. Sanayi dünyası baştan başa dünyadır, çocuklar için kara bir masal, gün içinde kötü bir uykusuzluktur. Paranın varlığı burada dikkate değerdir, ilkel toplumda Tanrı'nın varlığı kadar. Aynı şekilde yayılır. Yüzlerin olduğu kadar düşüncelerin de hareketini yönetir. Hükmedenler kullanırlar onu. Zamanlarını fütursuzca harcarlar. Sadece eğlendiklerinde inanırlar çalışmaya. Yalnızca sınıflarına itaat ettiklerinde inanırlar zevk almaya. Ve gurur duyarlar bu kölelikten. Onlar olmadan zenginlik olmayacağını, ekmek de, anlam da, yeryüzünde harika bir şey de olmayacağını hayal ederler. Bir anlamda haklıdırlar. Bir anlamda mevcut durum için gereklidirler. Oradadırlar, paranın memurları, tıpkı bazı kabilelerde ölülerin ticaretini yapan dokunulmaz kişilikler gibi. Ora-

dadırlar paranın temizlikçileri gibi, yeni bir cinsin köleleri, milyoner köleleri gibidirler. Emrederler, karar verirler, hallederler. Çok konuşurlar. Söz onların ham maddesidir. Çok konuşurlar ama bunlar asla onların kişisel sözleri değildir. Yaptıklarına uygun olarak konuşurlar, yaşamda yapılması gerekene ilişkin genel bir fikre, öğrenilmiş bir fikre uygun olarak. Bunlar ciddi insanlardır, gölgesizdirler. Paranın ışıltısı hatlarını düzleştirir. Her seferinde aynı insana, aynı kibirli yoksunluğa, her kişisel, tekil maceranın aynı yıkıntısına benzer. Bürolarda, hava alanlarında ve şık restoranlarda binlercesi vardır bunların. O tüm bunları kolaylıkla yarıp geçer. Buradan değildir. Hiçbir yerden değildir. Nerede olursa olsun başarır ama bunun bir önemi yoktur. Başarır çünkü bunun bir önemi yoktur. Suçlulukta da en az sanayide olduğu kadar başarılı olabilirdi. Bu aslında aynı zaferdir, başkalarının ve kendinin önüne dikilmiş benzer engellerdir. Onun etrafına bakarsın. Kat ettiği yeri ve geçidi aydınlatışına bakarsın. Kitaplar aracılığıyla, sonsuz ve değişmez olanı öğrenirsin. Ama dünya yalnızca böyle tanınabilir, oradan kaçarak orada ikamet etme şekliyle, suyu suyla kavrar gibi kavradığı şeyin içi-

ne batmış, somut zekayla tanınabilir. Bunu görmek için her şeyi ondan öğrenirsin, ama öğrendiğin şey hakkında hiçbir şey bilmezsin. Hareketli ve bükülgendir. En üst anlayışla, içgüdüsel anlayışla donanmıştır. Kendisi için hiçbir şeyden endişe etmez, yalnızlık olmazsa. Bir günden fazla yalnızlık görsün hele, yağı bitmiş bir lamba gibi söner. Dünyadan aldığı, ondan elde ettiğiyle yaşar. Fizik ve akıl olarak ondan beslenir. Geri kalanları buyuran tek gerçek ihtiyaçtır bu. Size ait bakış açısına göre, yazmak için, ama aynı zamanda herkes gibi yazmamak için yalnızlığa ihtiyacınız vardır, bu gereklilik onun için kör bir nokta gibidir. Bu gereklilik dünyayı daha aydınlık görmesine yardım eder, ama diğer tüm ışıkları yasaklar. Elbette bu dünyada, ortadakini kazanmak için oynamayı çok sevdiği bu oyundan başka bir şey olduğunu inkar eder. Konuşur, şaşırtır, ele geçirir. Başka adamların dostluğunu sever ama kendini bilme yolunda, onun yalnızca kadınlarla işi vardır. Baştan çıkarma onun için çok eski bir sanat, vahşi bir nezaket, hayvani bir kurnazlıktır. Onun yaptığı gibi baştan çıkarmak yaralamadan öldürmektir. Işıltılı, zengin, canlı

sözlerle konuşur. Bu parlak sözü dinlersin, bu uçucu ruha bakarsın. Sözleri suretindedir. Çelişki içindedirler. Sessiz bir gülüş tarafından kemirilmiş halde kendi kendilerini yok ederler. Hiçbir şeye inanmamayı meslek edinmiştir. Ötekine emir veren Tanrı konumuna geçmiştir. Emreden ve emrettiklerine gülen şeytanın konumuna girmiştir. Bu kara bir şeytan değil, çocuksu bir şeytandır. Hiçbir fikri olmadan davranır. Kendisine ilişkin pek uçucu bir fikre göre davranır, hareket halinde olmak bir yana, ona asla devinimsiz tat almamayı dayatan bir fikre göre. İradenin ışıklı gücüne tapan tüm insanlar gibidir: Hiç uyumadığını düşünebilirsin. Hiçbir şey onu yavaşlatmaz, hiçbir uyku onu doldurmaz. Onu görenler, mahmurken bile, uykunun ölü yapraklarının altında dikkatle durduğunu söyler. Kötü akşamları düşünüyor. Yorgunluğa, alaycılığa boyun eğiyor. Bu onun budala yanı. Bu yanı kaçınılmaz elbette. Hareketle birlikte yeniden buluyor zekasını. Düşüncesini elemle yeniden düzenliyor. O yaşının gücü içinde. Her yaşta böyle olacak, boşluğun gücü içinde. Buna bir kişilik denemez: Bir role sığmıyor, zira bir yer tutmuyor.

Eksik Parça

Hayatından geçici bir yapıt oluşturuyor, arşivsiz ve kalansız. Bu yok olma yolunda, silinme akışına girmiş bir hayattır. Yüzü olmayan bir insan. Ressamdan daha hızlı bir model, tuvalin üzerindeki fırçadan daha hızlı bir model.

TANRI'NIN VARLIĞINI KANITLAYAN KIRINTILAR

Bir odanın içindeki penceredir bu. Bir gün içindeki yavaş hayattır bu. Yavaş hayatta bir penceredir bu. Işık sızar dingin ve aydınlık. Bu bahar ışığıdır. Gözlere tatlı, kalbe biraz acı gelir. Biraz taze ve hala yeşil bir şarap gibidir. Saatler boyunca geçişini izlersiniz bu ışığın. Yaşantınızda yapacak daha iyi bir iş bilmezsiniz, kendinden kopup sonsuzluğa giden bu bakıştan başka. Boş zaman ve saf gök tarafından zihne sunulmuş bu büyük zekanın içinde bir gü-

zellik, yalnızca sonsuzluğa erişmiş bir güzellik vardır. Bir ağaç pencereye dayar yaprak dolu omzunu. Bu arınmış ve güçlü bir ağaçtır. Gökyüzünün içinde güçle yükselir. Günü karartır, düşünceyi kör eder. Tüm şeyleri tanımak için tek bir şeye ihtiyaç vardır. Tüm yüzlerden keyif almak için tek bir yüze ihtiyaç vardır. Bir ağaç, görmek için yeterlidir. Uzun bir hastalıktan sonra yürümeyi öğrendiğin gibi öğrenirsin görmeyi: Adım, bir adım daha. Adım adım, düş düş. Bir ağaç yeter, bu ağacın yaprağı, akşamın içinde unutulmuş bu yaprağın bir düşüncesi. Çoğu kez, uykuya dalmadan önce, yıldız basmış bir gecede bir kestane ağacını düşünürsünüz. Onu göremeyeceğiniz zamanlarda onu daha da büyük hayal edersiniz. Onun gölgesinde yazarsınız. Sayfanın üstüne düşen gölgesinde öğrenirsiniz aslolanı: Güzellik, güç, ölüm. Çocukluk da kökünden sökülemez. Her şeyi terk edebilirsiniz. Her şeyden uzaklaşabilirsiniz, bu ağaç dışında. Yaşamımızı aydınlatan şey, söylenebilen ya da tutulabilenden başkası değildir. Bu söylenen, susar. Bu tutulan, kaybolur. Bir avuç berrak su kadar bir hakimiyetimiz yok yaşamımız üzerinde. Elimizden kaçıp kurtulan ve bizim aşkımızla beslenenden başka

bir şeye sahip değiliz: Düşte bir ağaç, sessizlikte bir yüz, gökyüzünde bir ışık. Gerisi hiç. Gerisi, öfkeli günlerde, çeki düzen verilen saatlerde atılan her şey. Fırlatıp atanlar var. Saklayanlar var. Evlerini düzenli olarak talan edenler var ya da onu, bir aşkın en gizli köşesi olan bir anıya çevirenler. Düzen kurarlar. Boşluk kurarlar, düzen kurduklarını sanarak. Fırlatırlar. Bir cenaze töreni yapmak gibidir bu, yokluğu ehlileştirme tarzıdır –ölümün geleceği bir yolun çakıllı kumunu tırmıkla düzeltmek gibidir. Ve saklayanlar vardır. Bir çekmecede biriktirirler, bir sözde, bir aşkta biriktirirler. Hiçbir şey kaybetmezler. Derler ki: Asla bilinmez. Bilseler bile, asla bilmezler. Eski mektuplara, paslı kutulara, eski ilaçlara ve eski aşklara asla dönmeyeceklerini bilseler bile. Ne yazık ki, saklarlar. Atanlar da saklayanlar da biricik nesne önünde, tüm şeylerin yerini tutacak şey önünde eşittir. Atıp kurtulanlar da, boşuna dolduranlar da. Hiçbir durumda atılmayan bir şey vardır. Bu ille de bir nesne değildir. Bu belki bir ışık, bir bekleyiş, tek bir isimdir. Belki duvarın üzerinde bir lekedir, penceredeki bir ağaç ya da günün özel bir saatidir. Nedensizce, ihtiyaç duyulmadan aşık olunan bir şeydir. Geçip giden

ya da duran bir şeye duyulan sessiz sadakattir. Suskun ve durgun bir aşktır: Ruhun derinlerine bir çukurun dibine çöker gibi çöker. Oraya ışıktan bir hiç, mavi gökten bir toz zerresi bırakır. Bu bir kitapla, garip bir bardak ya da müzikle de yaşanabilir. Dünyanın ya da ruhun herhangi bir parçasıyla da yaşanabilir. Ve bu size eşlik eder. Ve bu sizi gittiğiniz yere kadar takip eder. Zaman geçer, kalp yorulur. Bu şey vardır –bu yapraklar, bu berraklık, bu isim. Zaman zaman bu şeyi gerektiği gibi düşünürsünüz, onun talep ettiği gibi: ayrı ve sessiz. Ve bu şeyin eskimediğini görürsünüz, değişmediğini. Onu seçtiğiniz ilk günkü gibi parlar. Ve seçtiğiniz bu nesne, sadece orada durarak sizi aydınlatır ve korur. Önem verdiğiniz, üzerine titrediğiniz nedir. Kendi kendinize söylersiniz: önem verdiğim nedir. Bir hayat neye bağlanır, neye önem verir, benimki, tüm bir hayat, herhangi biri. Hiçlere. Üç kez hiç olan şeylere bağlanır. Peki bu şey neye yarar. Önce hiçbir şeye. Hayattaki tüm şeylerin ölümcül yararlarından korunmuştur. İşe yaramazlığıyla parlar. Eksikleri fazladır. Hiçbir şeye yaramayan, bir çok şeye yarar. Dünyanın ya da ruhun ya da hiçbir zaman erişilmemiş güzelliğin yerini alır. Her şeyin

yerini alır. Bu şeyin dışında her şeyi terk edebilirsiniz. Hayatta hiçbir zaman sönmeyecek bu bahar göğünün, bu ismin dışında her şeyi. Orada bir zayıflık sizi yeniden ele geçirir, her seferinde sizi oraya geri götürür. Zayıflığın tatlı inişi, bedenen ve ruhen, sanki bir barınağa götürür gibi bir tek şeye yöneltir. Bu hiçbir şeyin bilmecesidir. Bu bir çocukluk gizemidir. Size çocukluktan gelen bir alışkanlıktır, çocuk odalarında her yerde saygı duyulan bir törendir: bu dağınıklık. Çekmecelerdeki anlamsızlık yığınıdır bu. Bu kumaş parçaları, bu kuyrukluyıldızlar ve melek dantelleri. Tüm bu hiçlere çocuk değer verir. Değer verilen şeyler, karşılık olarak size de değer verir. Yalnızca size veriyor, demek ki sizsiniz. Anne babalar çocukların odalarındaki hiçbir şeyi tanımıyorlar. Düzen gerektiğine inanıyorlar. Bazen bağırıyorlar. Bırakın bağırsınlar, bırakın emretsinler. Bu her şeyden daha güçlüdür: Seçilmiş şeyler düzenli odaya daha çabuk geri gelirler. Kutsal nesneler, Tanrı'nın varlığını kanıtlayan kırıntılar. Çocuk odalarındaki bu karışıklığı yazı odalarında keşfedersiniz. Yanı başında ince bir dal, bir taş, bir eşsizlik bulundurmaya manyak-

ça düşkünlükle, Pascal'ın öyküsünde karşılaşırsınız, Memorial adlı öyküde: 23 Kasım 1654 Pazartesi gecesi, Pascal hiçbir kitapta yer almayacak bazı cümleler yazar. Bir bakışla sonsuza dek gördüğü bir şeyi yazar. Bu yazdığı gece, dünyanın tüm geceleri için bir ışık saklar. Bu Tanrı'nın alnında bir yıldızdır. Siyah mürekkep içinde bir güneştir. Astarın içine diktiği bir kağıda yazar. Mürekkepten çıkan ince harfler bundan böyle kimse için görünür değildir, en başta da yazarı için. En azından elini kumaşa hafifçe bastırarak parşömenin hışırtısını duyabilir. Sekiz yıl geçer. Sekiz yıl kağıt parçası üstünden onu bozmadan akıp gider. 19 Ağustos 1662'de, bir sabah vakti, Pascal can çekişir. Bir çocuk gibidir o, buz tutmuş ve soğuk bir okulda kaybolmuş bir çocuk gibi. Ölür ve her şeyin onsuz yeniden doğduğu binlerce gün içinde başıboş dolanır. Bu insanın bir parça toprak altında, sonra da, daha derinden, kendi ismi altında silip gidişi onun düşüncesini bize aşina kıldı. Onun yazılarını bir kitabın sonunda derledik. Bu sert sözleri altın sözler olarak belledik. Ama 1654 yılının Kasım ayında yazılmış bu kağıdı okumamızı sağ-

layacak incelik bizde yoktu –kalbiyle dünya arasındaki bu ince kağıt perdesini. Küçücük bir kağıt. Güçleriyle besliyordu onu. Kanına dek yanmış ışıktan bir beden gibi donatıyordu onu. Kalbinden bir çocuk odası, inanılmaz bir dağınıklık yaratıyordu.

AYLAK DÜŞÜNCE

Genç bir kadına aşık oldunuz. Aşk diye yalnızca onu tanıyorsunuz, size adınızı ifşa eden bu karanlık tanışıklıktan. Aşk adına tüm yıldızlardan ve canlılardan ayırırsınız onu. Gözbebeklerinize, manzaranın merkezine koyarsınız onu. Etrafına da birkaç bildik nesne yerleştirirsiniz: bir avuç kirazı, bir eteğin dantelini ve bir bekleyişin gökyüzünü. Etraftaki nesneleri ne kadar düşünürseniz o da o kadar çok belirir. Özellikle dudakları. Dudakları kırmızı, öyle canlı bir kırmızı ki, siz orada, mutluluğun çiçek açmadan önceki, hatta sevmenin o kısa mevsiminden önceki

felaketini hissedersiniz. Ama tüm bunların uzağındasınız. Suların ortasındasınız. Kalbiniz çarpa çarpa, şakaklarınız buz tutmuş halde, biricik ve basitin içindesiniz. Dünyada ondan başka bir şey yoktur. Dünya sadece onunla vardır. Sizin konuşma ve susma tarzlarınızın içindedir. Sıkıntının içinde sıkıntısız ilerleme tarzınızın içindedir –ondan uzaklaştıran her tür meşguliyet fazlasıyla sıkıcıdır. Tanrı'ya ya da geçip giden güne atfedilen ışığa sahiptir. Tüm güzellikler ondan doğar. Tüm aydınlıklar ondan yayılır. Onu yalnızca onun tarafından görürsünüz. Görmek sizin için tek bir kişiye adanmış bakıştır her zaman. Düşün içinde uzaklara gitmek ve uzak kırsallarınızın çiçeklerini getirmektir ona. Bu şiddet yoksa aşk da yoktur; dünyayı eriten bu aşktan, tüm dillerde, tüm isimler tarafından okşanmış tek bir bedeni akılda tutarsınız. Bu çılgın inanç, bu doğru hata yoksa aşk da yoktur. Tutkuyla bakarsınız ona. Tutkuyla öğrenirsiniz. Yalnızca bir kadından öğrenilir. Gecelerimiz, gündüzlerimiz hakkında bizi düşürdüğü bilgisizlikten öğrenilir ancak. Zaman geçer. Aşk dolu süre bir süre değildir. Aşkın içinde geçen zaman zaman değil, ışıktır, ışıktan bir kamış, sessizlikten bir tüy, tatlı tenden

bir kar tanesidir. Bir gün kıskançlık çıkagelir. Üstadın tablosu değişmiştir. Renkler tazelenmiştir. Aslolan ikinci plana, gölgeli bir köşeye geçmiştir. Görmeden görürsün hala. Kıskançlıkla birlikte zaman, kötü sonsuzluk geri gelir. Siz kıskançlığı seçmezsiniz, tıpkı aşkı seçmediğiniz gibi. Kendinize yabancı bu topraklara girersiniz, buralar, artık hiçbir şeyin istenmediği, hiçbir şeyin düşünülmediği sınır bölgeleridir. Yalnızsınızdır ama yalnızlığınızda yalnız değilsinizdir. Aylak düşüncenizin tuzağına düşersiniz. Ne düşündüğünü bilmeyen bir düşüncedir bu, düşündüğü şeye erişmeyi arzulamayan düşüncedir, onu gün yüzüne çıkarmayan düşüncedir. Bir şeyden kaçan ve kaçtığı ve aradığı şeyden başka bir şeyle meşgul olmayan düşünce denebilir buna. Ondan kaçarak arayan. Zaman zaman sevgilinin yüzü düşlerinizin en ucunda beliriverir, adeta bu düşünce silsilesi şaşırmış ve karışmış bu yüze yönelerek, ona dokunarak aydınlanır. Siz hiçbir şey söylemezsiniz. Söyleyecek bir şey yoktur. Bu yüze bakarsınız. Bu karışıklığa bakarsınız. Samimi yalan. Daha ziyade sevgili başka biriyle konuşur, sizinle konuştuğunda bile. Öncelikle başka birine bakar, size bakıyor olsa bile. Daha

ziyade. Kıskançlık çocuksu bir duygudur. Çimenleri tek bir hareketle söken basit şiddete benzer, beraberinde kökler de gelir ve tüm toprak parçası, ve gökten büyük bir blok. Kıskançlık çocuksu bilgisidir ölümün. Bu sizin içinizdeki ölümün küçük çocuğudur, bedenin kara toprağındadır. Nasıl. Nasıl lanet etmezsin aşka, kalbinizde durduğu, çocukluktan, çocukluğun büyük fırtınalı rüyalarından geldiği haliyle. Aşk bir deneyimdir, sınamadır. Bu deneyim ruhsal nitelikte, ruhsal düzendedir. Ruhsal düzende olan şey, yeryüzündeki en büyük düzensizliğin nedenidir ve bu düzensizlik çok mutludur, tüm mutluluklardan kısacası çok daha mutludur. Orada her şey sizi kaçmaya götürür, siz durursunuz. Lanet etmeye götürür, siz kanı boşalmış başınızla düşünürsünüz. Kıskançlığın cinsellikle alakası vardır ama cinselliğin ne olduğu bilinmez. Aşk bedenle yapılmaz. Bir yüzle yapılır. Bir yüzle yapılmaz, yüze düşen bir ışıkla yapılır, bedensiz ve çehresiz bir aşkın zayıf ışığıyla. Bir bakarsınız ki bu ışık size yüz çevirir, ve tüm aydınlık gizlenir, doğmadan önce olduğu gibi, bir günün ve bir gecenin ortaya çıkmasından önce olduğu

gibi. Kıskançlık doruk noktasındaki arzuya ulaşır. Kıskançlık Tanrı'ya tenle dokunur. Meleklerin sevgilisine bakarsınız. O böyledir. Canının istediği yere gider. Nasıl yaşamak istiyorsa öyle yaşar, asaleti bundandır. Yaşamında hesabını veremeden ilerler, hesabını vermesi gerektiğini aklına bile getirmeden. Kime hesap verecek ki zaten. Amaçsız bir hayatın muamması içinde ilerler, aydınlık bir umut olmadan. Ona doğru gittiğinizi anlamak için. Kavranamaz olanı kavramak için. Hiçbir şey Tanrı'ya bir kadından daha yakın değildir. Sizin tarafınızdan diğer tüm kadınlar arasından seçilmiş bu bir tek kadından daha yakın hiçbir şey yoktur mevcut olmayan Tanrı'ya. Tanrı hakkında hiçbir şey söylenemez. Kadınlar hakkında hiçbir şey söylenemez. Tek bir kadından söz edebilirsin, o da sizi terk ettiği anda, kıskançlığın aşk olduğu bu belirsiz son içindeyken. Ölen kişiden başka bir şeyden haberin yoktur. Karanlıktan başka bir yerde ışık yoktur. Kıskançlık içindeyken kendinizin en yüksek bilgisine ulaşırsınız, parçalamanın parçalanmış bilgisine, aşkın harika bir yanılsama ve zorunlu bir başarısızlık olduğu bilgisine ulaşırsınız.

Kıskançlık içinde nihayet bir kadından her şey dışında hiçbir şey beklenemeyeceğini anlarsınız, bu harap olmuş bütünlük, ışığın size bir gün sonsuza dek erişmekteki yetersizliği, belli bir günün imkansızlığı, bir kerelik aşkın imkansızlığı dışında. Bu kadını öldürmek için uzun süre harcarsınız. Onu yeni birinin yüzünde silmeye çalışırsınız yıllarca. Başka bir son olmadığını bilirsiniz. Bu sonun asla gelmeyeceğini düşünürsünüz. Son güne kadar düşünürsünüz bunu. Dünyanın sonuna dek, bir sonraki aşka kadar. Bu bekleyiş içinde yazarsınız, saf aşkın hikayesini, saf aşka tutulan yasın hikayesini yazarsınız. Yazacak başka hiçbir şey yoktur, değil mi. Yaşamda, yaşamın içinde kaçmış aşktan başka söyleyecek şarkı yoktur. Onu akılda tutmak için yazmazsınız. Ölmek üzere bir çiçeğin kokusunu toplar gibi yazarsınız, onu iyileştiremeden, bir taç yaprağının üstündeki –öldürücü süt dişlerinin bıraktığı– ize benzeyen bu kahverengi lekeyi kaldırmayı bilemeden. Başka hiçbir şey istenmiyor sizden: beklemek. Gözleriniz altındaki ilk cümlenin yazılmasını beklemek, bu cümle her şeyi değiştirerek geri getirecektir –yerleri,

zamanları, yüzleri. Beklemek, kırlangıçların, bir yazı başlığının dalları içinde, mürekkeplerin yuvasına dönüşünü beklemek:

Kadın Issızlıkla Beraber

Rodin Müzesi parkındaki bir bankta bir çift var, su kıyısında oturuyorlar. Sabahın sonsuz ışığı. Cümlesiz sohbetin tazeliği –şimdiden– üç yıldır kesilmemiş. Kadın pileli bir elbise giymiş, dizlerinin üstünde de büyük bir mağazanın torbası var. Adam sabahtan beri nasıl anlatacağını bilemediği bir havadis taşıyor. Bu havadis onun yalnızlığıyla karışıyor. Bu gençleşen, güçlenen yalnızlık –bakışla ve sonra da düşünce yoluyla– onu başka bir varlığın cazibesine boyun eğdiren yeni bir aşkla karışıyor: sarışın, yanındakiyse esmer, bahardaki kiraz ağacı gibi canlı, yanındaki biten bir yazın gölgelerine sahip oysa. Nasıl söylemeli ona, bir yıldızın belirdiğini ve yıldızın, dudakların henüz pek eskitmediği adının onunkinden daha güçlü, daha vaatkar çınladığını? Çakıllı kuma eğiliyor, çakıl taşları topluyor, onları suya atıyor. Ona doğru eğiliyor, bir

avuç sözcük yanındaki kadının gözlerinin dingin suyuna atılmış. Kadın, parkın suyun ötesindeki ıssız bir noktasına dikkat kesiliyor. Kımıltısız, iki üç şey soruyor: Artık asla mı? Artık asla. Yarından itibaren mi? Yarından itibaren. Sessizlik. Işığın düşüşüyle beraber sessizlik. Pek az yaşıyoruz, gözlerdeki yaş mucize, bu gözyaşının yanağına yazdığı bu isim, sildiği bu isim. Yanağın üstünde gözyaşının tuzlu yolu, zamanın içinde. Çok az var oluyoruz. "Ben" dediğimiz zaman henüz bir şey demiş değiliz, basit bir gürültü, gelecek bir şeyin umudu. Kendimiz dışında var oluyoruz yalnızca, çok uzaklardan gelen bir yankıda ve işte yankı kayboluyor ve bir daha da geri gelmiyor. Adam kalkıp, başka bir yol tutuyor, daha şimdiden. Kadın kımıldamıyor. Akşam alışkanlıkla geliyor. Gece, dünyanın tüm geceleri içinde kayboluyor. Yeni bir gün geliyor, uzun süre bakmak gerek, uyanırken neyin yeni olduğunu görmek için. Rodin'in yeni bir heykeli, parkta. Bu bir kadın, üstünde pilili bir elbise, banka oturmuş.

SES, KAR

Karda bir gezinti yapıyorsunuz. Bu yılın ilk karı. Her seferinde sanki ömrünüzün ilk karı gibi. Ruh gibi hafif. Çocukluk gibi berrak. Beyaz, bembeyaz, çocukluk ruhu gibi. Düşünceyi örtüyor. Kalbi aydınlatıyor. O sizin beyaz ömrünüz. O sizin tek yaşamınız, yaşamadığınız hayatınız. Gezintiden sonra, şarkı söyleyen insanların toplandığı yükseklerde kurulmuş ahşap bir eve giriyorsunuz. Şarkının ilk meziyetini çoktan keşfetmiş oluyorsunuz, sesi, ışığın ve karın kaderine iade etmektir bu. Bir genç kadının Schubert'ten bir şey söylediğini duyuyorsunuz.

Her zaman olduğu gibi, bir harika. Almanca sözler. Sesin altındaki sözlerin anlamını soruyorsunuz. Yüzüstü bırakılmış bir aşktan; yarım yamalak selamlanmış, daha selamlanırken unutulmuş, ıstırap içinde unutulmuş aşık bir kadından söz ediliyor. Şarkı söyleyen ses çağırıyor hala, ama çağrısında kendinden hoşnut: ya da daha doğrusu artık çağırmıyor. Tatile adıyor kendini. Son nefesinde kendi sonuna boyun eğer gibi aşkın sonuna boyun eğiyor. Her şeyi yeniden koyuyor –tüm acıları, tüm geceleri, tüm ölümleri– uzayın ve genişliğin taşkın elleri arasına. Ahşap duvarlı odada dinliyorsunuz şarkıyı. Yıldızlı duvarları olan evrende dinliyorsunuz bu sesi. Sevmek, basit ve o halde gizemli olanı sevmektir. Karışık olan asla gizemli değildir. Karışık olan önemsizdir. Hiçbir şey sesten daha basit değildir. Hiçbir şey sesten daha karanlık, daha muğlak değildir. İyileştiren sözü dinliyorsunuz. Tutsak ruhları, karanlık kaynakları iyileştiriyor. Kederi ışığa çeviriyor. Bu çocukluk sözü, bu basit şarkı. Müzik adına hiçbir şey bilmiyorsunuz. Müziğin okuma yazmasını bilmiyorsunuz ve onu çok iyi duyuyorsunuz. Yaşam odasında bir sesin yıldızına her zaman gereksinim duydunuz. Şarkı

söylemek, uçarken titreyerek, sonunda ışıldayarak, bir sessizliğin gerçeğine, bir nefesin doğruluğuna sesini emanet etmektir. Şarkının içinde ses gölgeden ışığa geçer, tenden akla. Akıl bedenin bir parçasıdır, tenin daha keskin bir parçasıdır –bir şarabı anlatırken keskin dendiği gibi, bir yokluktan bahsedildiğinde uzun bir yokluk olduğunun söylenmesi gibi. Ruh kırmızı kandan çukurlaşmış bir çiçektir. Şarkının sağanakları altında titrer. Bir sesin enginliğinde açılır. Akıl, bedenin kovuğunda, nefesin gövdesinde, tenin köklerinde uyanır. Sonra boğazın içinde yükselir ve saf havada alev alır. Şarkının içinde ses ayrılır gider: her zaman bir yokluğun şarkısı söylenir. Şarkı söyleme zamanı, hayattaki bu iki mevsimin berrak karışıklığıdır: aşırılık ve eksiklik. Doluluk ve kayıp. Bu genç kadının ıssız aşkın şarkısını söylediğini duyarsınız. Aşkım. Mavi karların prensi, öylesine soluk göğü, öylesine şefkatli kolları olan kralım. Savaş seni uzağa çağırır. Savaş ya da dünya ya da başka bir aşk. Aşk imkansızdır aşkım ve kendini tamamen adadığı yerde bende yara açar: yaşamın aydınlığında neyin şarkısını söylemeli. Şarkı söyleyene bakarsınız. Beyaz ışığa bakarsınız pencereden. Yeryüzün-

deki karın kristaline, tenin üstüne lapa lapa yağan sesi seyre dalarsınız hayranlık içinde. Her şeyi karıştırırsınız. Orayı aydınlık görmek sizin görme biçiminizdir: her tür ışığı karıştırmak. Ses var, kar var. Kar çocukluğun büyük ışıklı göğünden iniyor. Ses nefes ağaçlarının üstünde çiçekleniyor. Şarkının içinde uçuyor ses. Tanrı'nın yanında uyuyacak bir süre. Bir an sonra yeniden iniyor, bembeyaz ve dingin. Ses dalgalarının altında karın akışı. Ses dalgaları nefesin karları üstünde. Hayat karşısındaki davranışlarımız çocuklukta öğrenilmiş, biz de ışıkların şarkısını dinliyoruz, yeni doğmuş bir bebeğin kaynaktan gelen sesi kalbinde duyması gibi. Aşk karşısındaki tutumlarımız kökünden sökülemez çocukluğumuzda köklendi ve biz bir çocuğun gelmeyen ama gelebilecek karı beklemesi gibi bekliyoruz sonsuz aşkı.

KİRLİ SÖZ

İşte manzara orada, biri seyre dalmasa da. Pencerenin diğer tarafında. Pencerenin önündeyiz, ama profilden, bu da manzarayı doğrudan görmeyi engelliyor ve daha çok konuşan kişinin yüzüne odaklanıyorsun. Gök duygusuz, otların hareketi ve ışıkların yer değiştirmesi, hepsi gözlerinin içinden görülebiliyor. Bu kadının yüzü tüm yüzler gibi, bir parça Tanrı'nın teninden, geniş bir parça da yumuşak topraktan. Yaşamından bahsediyor. Saatlerce dinleyebiliriz onu. Hatta yalnızca bunu dinleyebiliriz, günlerin yoğunluğundan koparılıp alınmış sözü, kutsal

sözü. Bu sözden başka bir şey dinlenemez, bu yalnız ve dayanaksız kalmış sözden. Diğer söz duyulmaz haldedir, o dünyaya hizmet eder. Diğer söz kişiliksiz ve hastadır. Kendi muhteşem sağlığından, hiç eksik olmayan yatkınlığından dolayı hastadır, öyle ki her şeyin yolundaymış ya da hiçbir şey olmuyormuş gibi yapmasından. Öteki söz kirli sözdür. Çok fazla yalan ve sıkıntı sildiği için kirlidir. Aileye ve yabancıya hafta boyunca ve pazarları, her yerde, hizmet ede ede kirlenmiştir. Kendiyle birlikte her yere sürüklenmekten kirlendi. Bu sözü temizlemek için yazılır yazı belki de. Evet bu kirli sözü temizlemek için, onu mürekkeple ve sessizlikle ovarak temizlemek için yazılır sadece. Bu genç kadını dinliyoruz. Gerçekten dinliyoruz. Onunla aranızda asla bir şey olmayacağı biliniyor. Bu bilmeden bilinen bir şey. Bir anlamda rahatlatıcı. Böyle anlar vardır, arzunun ne olduğunu görürsün: takatsiz bırakan alma, sahip olma, yenme isteği. Artık hiçbir şeyi arzu etmediğin anlar vardır böyle. Günün sakinliğinden, ışığın inceliklerinden hoşnutsundur ve bu mutfakta bir yüzün alabildiğine uzanan alanlarının önünde, aydınlık bir yüze ait o derin dünyanın önünde oturmaktan hoşnutsundur.

Unutulmayacak bir şeyden bahsediyor. Bir fabrikanın zindanı içindeki eski bir işten bahsediyor. Babası tarafından on altı yaşında çalışmaya koşulmuş hemen. Bir önceki gün okul kitaplarını kapatıyor. Kuru bir gürültüyle kapatıyor tüm kitapları, ruhunu iki sayfanın arasında bırakıyor, hala yemyeşil taze bir çiçek, yazık! Bir anda kuruyacak orada, bir gecede. Sabahleyin fabrikaya giriyor. Işıklı bir nefret var, çalışmanın zorunlu bir nefreti var. İlk günlerde bu nefreti tanıyor. Onu tanımadan tanıyor. Kumaşları kesecek makinenin önünde ağlıyor. Evde ağlıyor. Rüyalarında ağlıyor. Her yerde ağladığını sanıyor ama göz yaşlarının gerçek adını görmüyor: öfke. Cinayetin derin ve yasal tadı. Babadan bahsedecek bir şey yok. Ondan söz etme isteği yok. Tutkusu içinde engellenmiş, başarısızlığının ağırlığıyla çocukların belini bükmekten vazgeçmiyor. Zaferi tadabilmek için bulduğu tek yol bu: Yaşadığı günlerin acısını etrafına yaymak. Hayatının kadavrasını kendinden olanlara taşıtmak. Böyle aileler var. Onları sevmek zorunda değiliz. Ne olursa olsun onlardan söz etmek zorunda değiliz. Fabrika eziyeti iki yıl içinde bitti: bir rastlantıdan doğan mutluluk, bir evlilik. Artık iyileşmiş günlerde esas-

lı bir ortaklığın mutluluğu. Artık çalışmaya lüzum yok, işte düş bu. Hala konuşuyor, başka bir mevzudan. Konuşacak çok şey var. Manzara yüzünde kımıldıyor yavaşça. Gölge büyüyor odada. Işıklar yanmıyor, birbirini görmek için yeterince sözcük var. Çocuklar girip çıkıyorlar. Bir anlığına girip bir parça ekmek koparıyorlar, buzdolabını karıştırıyorlar, koşarak sokakta oynadıkları oyunun ciddiyetine dönüyorlar. Kapıyı ya kapatmayı unutuyorlar ya da çok sert kapatıyorlar. Genç kadın onlardan bahsediyor şimdi. Telaffuz edişindeki yavaşlıktan anlaşılabiliyor, hangi çocuğunu gizliden gizliye tercih ettiği. Her zaman biri böyledir. Anneler, umudu beslemek, meleklere ve serçelere –her birine eşit olarak– kuş yemi vermeye mecbur olduklarını düşünseler ve söyleseler de, evet tüm bunların annelik görevi olduğunu söyleseler de her zaman bir tane gözde vardır. Sadece adını anması bile dudaklarında çiçek açtırır. Belki en son gelendir, yorgunluğun ve yaşın tam ortasında, güzel bir günün ışıltısında gelmiştir. Belki de birincisidir, kiraz ağacının çiçeklerinin unutulmaz çocuğu, çocukluğun ilk baharıdır. En şefkatli ve en nankör olandır belki. Herhangi bir tanesi olabilir: annelik sevgisi

her sevgiye benzer, adaletsiz ve gizlidir. Zaman geçer. Yalnızca bitmez tükenmez iki söz kalır. Günden daha uzun, hayattan bile uzun, ömürden daha uzun iki sözcük kalır yalnızca: çocuk ve Tanrı üzerine söz eksiktir. Aşk üzerine söz de tükenmez, ama bu söz her ikisinde de, Tanrı melankolisinde de, çocuğun gülüşünde de bulunur. Genç kadın yavaş yavaş konuşuyor. Bazen susuyor. Sözcüklerin onu aramasına izin veriyor. Bu kadınla sizin aranızda asla bir şey olmayacak, biten günde bu söz sakinleştirsin. Onunla sizin aranızda, insanlar arasında olan olacak sadece, bazen, var olan şey asla bilince ermeyecek, dünyanın hiçbir yerine varmayacak: hiçbir yerdeki aşk. Hiçbir aşkın aşkı. Onu nasıl adlandıracağını bilmiyorsun. Eğer çok istenirse arkadaşlık denebilir. Buna en yakın sözcüklerden biri budur. Sonbaharın başlangıcı, gökteki ışıkların cılızlığı, görünmeyen manzara da denebilir. Şimdi gecenin içindeyiz. Bunu biliyoruz çünkü bir çocuk söyledi ve bundan şaşkınlık duydu. Böyle durduğunuz için deli olmalısınız, neden ışıkları yakmıyorsunuz. Konuşma yavaş yavaş son buluyor. Manzara zayıfladı. Pencereye baktığında artık bir şey göremezsin. Ne yeryüzü görünü-

yor ne de gökyüzü, ki o da yeryüzünden yapılmıştır, ama diğerinden daha aydınlık bir yeryüzünden, daha az kaygı duyar kendinden. Bir sigara yakarsın. Gecikmenin getirdiği zevkle bir bardak içersin. Söylenmeyen bir şey düşünürsün. Hayatta çok az zamanımız olduğunu, bir yılın bir gülümseyiş kadar sürdüğünü, on yılın bir gölge gibi geçtiğini ve az zaman içinde yalnızca tek bir şansın ve şükrün kaldığını düşünürsün: ölümün önünden bir gülümseyişin hafifliğinde, bir sözün serseriliğinde geçmek. Öğleden sonrasının bu beyaz sesiyle, heyecandan beyazlamış, kanı çekilmiş solgun sesle konuşmak. Sessizliğin kekre çıplak sesiyle konuşmak. Onu boğan akşamın altında uzun süre yanmış bu hafif sesle. Kalkma vakti geldi nihayet. Gitmek gerektiğinden çıkıp gidersin. Dışarıda gece var. Karanlığın içinde birkaç adım ilerlersin. Sıcak havada, beklenen bir fırtına var, ilerleyen bir aşk gibi.

ÖZÜR MEKTUBU[1]

Çocukluktan hiçbir anıyı saklamazsınız. Çocukluktan yalnızca bir hastalık kalır size. İsimsiz bir hastalıktır bu. Sonbaharın dolambaçlı gökyüzünden gelir size. Size yakın olan her şey gibi hiçbir yerden gelir size. Onunla birlikte çocukluğun kurşuni göğü de gelir. Anlam eksikliği, her şeyin yokluğu. Hikaye hep aynıdır, ama bunu bilmek ne işe yarar. Parlak gökten bir ışık kopar. O ışık ki kalbe iner baştanbaşa kaplayarak onu. O size mutsuzluğunuzu hatırlatır. Size hiçliğinizi öğretir. Her şey ora-

[1] *Le billet d'excuse*, "mazeret kağıdı" olarak da okunabilir [ed.n.].

dadır. Sessizliğiniz, boşluğunuz ve zamanınız var. Hayat eksik olduğu zaman size hayatın tadını veren her şey var. Sizin dışınızda her şey orada. Size göre bu: tadın yitimi. Bu isim bir başka isim gibi. Bu onun yokluğunda bir isim. Bulabileceğiniz her şeye denk gelen, bundan daha fazlası söylenemeyecek olan isim. Zaman geçiyor, bundan böyle siz olmadan, yani geçmiyor artık. Birikiyor. Alçak bir gök gibi bir zaman. Gri havada bir kar tanesi. Kanın küçük ibresi, dakikaların ve bilincin büyük ibresi, saatlerin büyük ibresi, hepsi üst üste biniyor. Gece yarısı oldu, hikayenin sonundasınız, sonuncu gravürdesiniz, gecikmişsiniz, saltanat arabası ve güzel kostüm kaybolacak, cazibe eriyip gidecek, hiçbir şey olmadı. Siz kendi kendinizin gerisinde kaldınız, hala doğmadınız siz, kimse değilsiniz. Hiçbir şey yapmıyorsunuz. Hiçbir şey olmadan hiçbir şey yapamazsınız. Gazeteler okursunuz, romanlar okursunuz, ne olursa, elinize ne gelirse. Okumanın hapishaneyle ilgili bir kullanımı vardır. Tüm duyguların olduğu kadar her şeyin bir alt seviye kullanımı vardır. Her şeyi kalın kana, kara uykuya dönüştüren işte bu kullanımdır: bir saatten bir sonrakine ilerlemeye yarar belki. Hiç kimseyi çağır-

mamaya özen gösterirsiniz. Mademki hiç kimse bir şey yapamaz. Mademki size hiçbir şey olmaz. Bu zamanların sonunda, ötekilerden daha elverişli mevsimler vardır. Diyelim ki yaz, gök tüm ışığıyla düşüncenizin üzerine bir ışık saldığı zaman. Diyelim sonbahar. Diyelim tüm mevsimler, her biri sizi kendi cehennemine götürebildiğine göre. Çocukluktan beri her gün zarar gören bu sonsuzluk hakkında çok şey öğrendiniz. Formüle edilemez mutluluğa formül buldunuz orada. Bir sözcükte tutulur ve dudakların kıyısında bir nefesin üstünde tutulur bu sözcük: hiçbir şey. Bir hiç sizi büyüler. Eğer bir hiç sizi büyülerse bu aynı zamanda bir hiç sizi yok edebileceği içindir. Aynı ışık, sizi, rüyanın yönüne ve saatlerine göre, kendinizden geçirebilir, harabeye de çevirebilir. Her iki durumda da ufacık fark yoktur. Sizin adınızın altında bir çukur vardır. Gökte bir delik vardır. İş artık bunu düşünmemek için icat edildi. İş ve tahtadan at eğitimi, boş alandan, merkezin merkezine, kalbin kalbine uzaklaşmak için boşu boşuna icat edildi. Dünyada tıpkı oyundaki gibidir, ve oyunda tıpkı gazetedeki gibidir, bir kaç yıl önce son sayfadaki şu dört satırlık harika hikaye değişik bir olaydır: Futbol

hakemi oyunun bittiğini ıslık çalarak duyurduğunda bu oyun daha yeni başlıyordu, hiçbir hata yapılmamıştı ve her şey kendi doğal sonuna, alışıldık sonuna doğru ilerliyordu. Bir kaç dakika sonra oyuncuları soyunma odasına gönderiyordu. Ortadan kaybolmadan önce bir kağıt imzalıyordu –çalışanları için bir not, okula verilen mazeret kağıdı gibi–, tüm eksik cümlelerden daha karanlık bir cümle: sıkıntıdan gelen ani kriz. Bu ayartıyı bilirsiniz. Alabildiğine geniş gökyüzünde beyaz ışığı görmek üzere, oyundan çıkma isteğiyle çok sık karşılaştınız. Aşka ya da işin vazgeçilmez çıkarlarına karşı, belki daha büyük bir çıkar uğruna, ya da hiçbir şey uğruna, gitmek arzusu. Gidin öğrenin. Bu konuda kendinize güveniyorsunuz. Zamanla kendinize zaman tanımayı öğrendiniz. Kendi tarzınızda, tamamen kişisel ve kendinizce keşfettiğiniz tarzda devam etmek için parçalamayı, kırmayı öğrendiniz. Zaman içinde yalnızca şunu öğreneceksiniz: beğeni hastalığına karşı savaşmamayı. Bırakın geri gelsin, ve onunla beraber çocukluk da gelsin –gri zamanın çığı, aşılamaz sonsuzluk. Günlerini bir işle, sözcükleri ve gürültüyü herhangi bir şeyle doldurma paniğine, hayali doluluğa teslim olmama-

lı. İsimsiz hastalık zamanın kalbine erişir. Uydurduğunuz iyileşme tarzıdır bu, buna direnemeyerek şu çelişkili ilacı buldunuz: kayıp zamanın aşkı. Kayıp zaman, masada unutulmuş ekmek gibidir, kuru ekmek. Serçelere verebilirsin. Atabilirsin de. Yiyebilirsin de, tıpkı çocuklukta kaybedilmiş ekmek gibi: yumuşatmak için süte batırırsın, yumurtanın sarısı ve şekerle kaplarsın ve bir tavada pişirirsin. Bu kayıp ekmek kayıp değildir, çünkü yenir. Bu kayıp zaman kayıp değildir çünkü zamanların sonunda dokunursun ona ve orada ölümünü yersin, her saniyede, her lokmada. Kayıp zaman bol, besleyici zamandır. Bunu her şekilde öğrenirsin. Sizi huzur içinde bıraksınlar yeter ya da elinizden tüm güçleri alsınlar, ikisi aynı şeydir: Dinginlikten doğan durgunluk vardır ve yorgunluktan doğan ve aynı zamanda dinlenme de olan durgunluk vardır. Zaman bir işin içinde, tatillerde, bir hikayede yıpranır. Onu her tür kullanışımızda yıpranır. Belki yazmak farklıdır. Yazmak, zamanı kaybetmeye çok yakındır ve tüm zamanını alır. Bu geriye kalan zamandır, heyecansız, alışıldık zamandır ve her saniyesi tadındadır. Yazma işinde ruh yolların üstüne saçılır. Yolunu şaşırır, kaçar. Tek bir söz-

cük toplar onu, tek bir iç çekiş, milyoner bir sözcük, bir aşk mektubu. Bir kral tabağı, zevkli bir çiçek. Nasıl gelir aşk mektupları bilmezsiniz siz bunu. Gökyüzündeki bir yırtıktan, ışıkların pürüzünden, meleklerin bir fantezisinden. Sıradan yaşamda, her zaman konuşabilirsin çünkü her zaman yalan söyleyebilirsin. Sonsuz hayatta –ki bir bakıştaki parlak ışıkla ayrılır sıradan yaşamdan– kendi kalbine karşı gidemezsin, yalan söyleyemezsin. O zaman susarsın. Saf bir aşk mektubu yazarsın. Bu düşsel alanlar üstündeki bir ateş cini gibidir. Bu çocukluğun kara gözlerinin içine bir kar tanesi düşüşü gibidir. Ara sıra durursun. Başını kaldırırsın boş gökyüzüne bakarsın. Işığı öyle dingindir ki bizi yönlendirir ve çok uzaktan erişir.

YAZAR

Trenle geliyor. Bazı metinler getirdi bir okul çantasının içinde. Okuma, küçük bir tiyatroda yapılacak. Sahneye çıkmıyor. Birinci sırada ayakta duruyor. Siz de onun tam yanına oturmuşsunuz. Gevşek bedenine, pürüzlü ve sözcüklerle yatışan yüzüne bakıyorsunuz. Okumanın bazı anlarında onu göremiyorsunuz artık. Yalnızca ışık saçan bir sözcük görüyorsunuz. Diğer zamanlarda tam tersi oluyor. Sessiz var oluş örtüyor tüm sözcükleri. Bedenin, soluğun ve yorgunluğun aracısız var oluşu. Gölgenin ağırlığı. Ev kıyafetleri vardı üstünde, basit kıyafetler, üstüne

başına özen göstermesi, ismine yakışır şekilde pırıl pırıl parlaması tembihlenmemiş çocukların giydiği gibi. Sen böyle dışarı çıkmazdın oysa. Demek ki o, bu geceye kadar süren çocukluğundan çıkıp böyle geldi. Üstünü başını ihmal etmiş, bakışı kesin. Yazdıkları öyle kırılgan şeyler ki. Sözcüklerini, sesinin aydınlığında taşıyor usulca. Bazen duruyor. Etrafına bakıyor. Yirmi kişiden az var orada. Yorgunluk düşüncesinin, yorgun bir düşüncenin, anlamsızlığın yanı başında duruyor. Asli olanın, hiçbir zaman kendi kendisi için söylenmemiş bu aşikar şeyin çok yakınında: yalnızlığı her sözün ve gelip geçiciliği tüm güzelliklerin. Bazen güzellik bir sesi ışıtıyor. Hayatın içinde her gün gördüğümüz sade güzellik. Kanı aydınlatıyor. Sözcüklerden tek bir yoğun alev çıkarıyor ve sonra çok geçmeden dünyanın içine batıp yok oluyor, soğuk insansız topraklara düşen meteor gibi. Her şey yeniden ele alınacak. Her şey yeniden oluşturulacak. Alçak sesle konuşuyor. Kendi iç dünyasına dalmayı sevenlerin nezaketi, ömürleri boyunca kendilerine ait bir düşünceyi, öğrenilmemiş, kimsesiz bir düşünceyi izleyerek yalnızca kendi tarzlarında davranmışlara özgü yabani bir sakinliği var. Şiddeti sesinde

uyumakta. Sözcüklerin altında kımıldamakta yavaş yavaş. Şiddeti yanı başında, sabırla beklemesini tembihlediğin bir çocuk gibi. Elli yaşında. Bir insanın servetinin dökümünü yaptığı yaş bu. Yaşamını başarmak da neyin nesi. Dünyada kazandığını yaşamında kaybediyorsun. Onun hiçbir şeyi yok. Çocukluğundan beri kazançsız, kayıpsız oynuyor. Sayfanın üzerinde sessizlik küpleri yükseltiyor. Işıktan şatolar dikiyor, mavi mürekkepten kertenkeleleri seyre dalıyor. Nedir, yaşamı başarmak nedir, bir çocukluk inatçılığı, bu basit sadakat değilse: seni şu saatte, şu gün büyüleyen şeyden daha uzağa gitme asla. Sadece içinde kaybolmak için izlenen bir yolu izlemek. Yaşamda çıraklık diye bir şey yok. Ölüm deneyiminden başka yaşam öğrenimi yok artık. Kendinden kopuş kendine giden en kısa yoldur. Başkalarıyla ve çağla bozuşma. Okulda bir bankın üstünde oturmayı öğreniyorsun. Şu banka ya da bu banka. Çocuklukta ayrılmış yere, kazanılmış sınıfa yaşamının devamında itaat etmeyi öğrenirsin. Yazar hiçbir yeri kazanmayandır; sonuncu yeri bile. Öylece duran kişidir o, ayakta, boş sandalyelerden oluşan sırada. Buz gibi bir sesle ateşin adını anmak için. Bittiği zaman, çölde bir

kez okuduğu, boşluğun içinde güldüğü zaman, tek bir kelime etmeden terk edersiniz onu. Yanınızda ona söyleyecek birkaç sözcük getirirsiniz ama bulamazsınız. Bu akşam size dokunan şey, uzun zaman ulaşılmaz kalır. Onu ararsanız bulamayacak hale getirirsiniz. Orayı görebilmek için geceye ihtiyacınız var. Bu akşamki hakikati ortaya çıkarmak aylar sürer. Söylemenin hakikati, susmanın hakikatine benzer. Hakikat önünüzdedir, bir inziva evinin bodrum katında. Yukarıda mutfaklar vardır. Borular tavanı delip geçer. Gri bir gün küçük bir pencereden içeri girer. Hakikat hala açık bir tabutun içinde ayaklıkların üstündedir. Hakikat yüzü bir ölüm yüzüdür. Bir eldiven gibi ters yüz olmuş bir yüzdür bu. İçerisiz dışarısız bir yüz. Bir ölü hiç kimse gibidir. Bir ölü herkes gibidir. Her şey bu yüze akar, mükemmelliğine akar gibi. Korku, bekleyiş, öfke, aşk umudu, parasal kaygılar, her şey son bir söze akar gibi bu yüze akar. Ölüm tek bir seferde söylemek için susar. Ölüm artık hiçbir şey söylemeyerek doğruyu söyler, ve eğer onun hakkında bunca sessizlik ortaya atılıyorsa, hiçbir şey duymamak içindir. Bakarsınız. Geçen akşam yazar ta-

rafından okunan cümleyi düşünürsünüz: bu yaşımda, her sözcüğün bedelini öderim. Ölmekle yazmak arasında çok az fark vardır. Öyle küçük bir farktır ki bu, bir an boyunca, birini bile ortaya çıkaramazsınız artık. Yazar kişinin kayıtsız halidir, ruhun vurdumduymaz çıplaklığıdır. Ruhun olduğu kadar bakışın da. Ruhun olduğu kadar yokluğun da. Yazan kişi kendinden ötelere gider. Karda yürür gibi ilerler. Kurt sözcükleri sarf eder. Güçsüz söze doğru ilerler. Ters yüz olmuş eldiven gibi çıplak söze doğru ilerler. Konuşurken kendi yokluğunu aydınlatır. Arkamızda bir melek vardır. Biz doğarken doğmuştur o da. Bizimle büyümüş ve yıpranmıştır. Başlangıçta genç bir insandır, neredeyse bir çocuktur. Az zaman sonra bir yetişkin olmuştur, nefesini tutumlu kullanmaya çalışan biri. Elinde bir balta tutar. Bekler. Gece gündüz, en ufak bir yakınmada bulunmadan, hiçbir dilek dilemeden bekler. Bizi asla unutmaz. Ne aşk ne uyku oyalar onu. Böyle bir varoluştur, eksiksiz. Böyle bir sadakattir, aşksız. Yazmak, kar üstünde tınlatmaktır her adımını meleğin. Yazmak an be an başını çevirip bakmaktır durmaksızın, ve havaya kalkmış

baltanın ışıltısını ve tek darbede muammanın sonunu görmektir.

Bir ağaç pencereye dayar yaprak dolu omzunu. Bu arınmış ve güçlü bir ağaçtır. Gökyüzünün içinde güçle yükselir. Günü karartır, düşünceyi kör eder... Bir ağaç, görmek için yeterlidir. Uzun bir hastalıktan sonra yürümeyi öğrendiğin gibi öğrenirsin görmeyi: Adım, bir adım daha. Adım adım, düş düş... Çoğu kez, uykuya dalmadan önce, yıldız basmış bir gecede bir kestane ağacını düşünürsünüz. Onun gölgesinde yazarsınız. Sayfanın üstüne düşen gölgesinde öğrenirsiniz aslolanı: Güzellik, güç, ölüm... Çocukluk kökünden sökülemez. Her şeyi terk edebilirsiniz. Her şeyden uzaklaşabilirsiniz, bu ağaç dışında. Yaşamınızı aydınlatan şey, söylenebilen ya da tutulabilenden başkası değildir. Bu söylenen, susar. Bu tutulan, kaybolur. Bir avuç berrak su kadar bir hakimiyetimiz yok yaşamımız üzerinde. Elimizden kaçıp kurtulan ve bizim aşkımızla beslenenden başka bir şeye sahip değiliz: Düşte bir ağaç, sessizlikte bir yüz, gökyüzünde bir ışık. Gerisi hiç. Gerisi, öfkeli günlerde, çeki düzen verilen saatlerde atılan her şey. Fırlatıp atanlar var. Saklayanlar var. Evlerini düzenli olarak talan edenler var ya da onu, bir aşkın en gizli köşesi olan bir anıya çevirenler... Ve saklayanlar vardır. Bir çekmecede biriktirirler, bir sözde, bir aşkta biriktirirler. Hiçbir şey kaybetmezler. Ne yazık ki, saklarlar. Atanlar da saklayanlar da biricik nesne önünde, tüm şeylerin yerini tutacak şey önünde eşittir. Atıp kurtulanlar da, boşuna doldurmaya çalışanlar da. Hiçbir durumda atılmayan bir şey vardır. Bu ille de bir nesne değildir. Bu belki bir ışık, bir bekleyiş, tek bir isimdir. Belki duvarın üzerinde bir lekedir, penceredeki bir ağaç ya da günün özel bir saatidir. Nedensizce, ihtiyaç duyulmadan aşık olunan bir şeydir. Geçip giden ya da duran bir şeye duyulan sessiz sadakattir. Suskun ve durgun bir aşktır: Ruhun derinlerine bir çukurun dibine çöker gibi çöker. Oraya ışıktan bir hiç, mavi gökten bir toz zerresi bırakır. Bu bir kitapla, garip bir bardak ya da müzikle de yaşanabilir. Dünyanın ya da ruhun herhangi bir parçasıyla da yaşanabilir. Ve bu size eşlik eder. Zaman geçer, kalp yorulur. Bu şey vardır –bu yapraklar, bu berraklık, bu isim. Zaman zaman bu şeyi gerektiği gibi düşünürsünüz, onun talep ettiği gibi: ayrı ve sessiz. Ve bu şeyin eskimediğini görürsünüz, değişmediğini. Onu seçtiğiniz ilk günkü gibi parlar. Ve seçtiğiniz bu nesne, sadece orada durarak sizi aydınlatır ve korur. Önem verdiğiniz, üzerine titrediğiniz nedir. Kendi kendinize söylersiniz: önem verdiğim nedir. Bir hayat neye bağlanır, neye önem verir, benimki, tüm bir hayat, herhangi biri. Hiçlere. Üç kez hiç olan şeylere bağlanır. Peki bu şey neye yarar. Önce hiçbir şeye. Hayattaki tüm şeylerin ölümcül yararlarından korunmuştur. İşe yaramazlığıyla parlar. Eksikleri fazladır. Hiçbir şeye yaramayan, bir çok şeye yarar. Dünyanın ya da ruhun ya da hiçbir zaman erişilmemiş güzelliğin yerini alır. Her şeyin yerini alır. Bu şeyin dışında her şeyi terk edebilirsiniz. Hayatta hiçbir zaman sönmeyecek bu bahar göğünün, bu ismin dışında her şeyi. Bu hiçbir şeyin bilmecesidir. Bu bir çocukluk gizemidir. Size çocukluktan gelen bir alışkanlıktır, çocuk odalarında her yerde saygı duyulan bir törendir: bu dağınıklık. Çekmecelerdeki anlamsızlık yığınıdır bu. Bu kumaş parçaları, bu kuyrukluyıldızlar ve melek dantelleri...

Christian Bobin

ISBN 978-605-62850-7-3

11 TL